

SLOVENSKI POROČEVALEC

Smrt fašizmu —
svobodo narodu

GLASILO OSVOBODILNE FRONTA

Leto VI., št. 71

Ljubljana, četrtek 12. julija 1945

Cena Din 1.—

Maršal Tito mladini Balkana

Maršal Tito je imel na prvem kongresu balkanske mladine v Beogradu naslednji govor:

»Dragi tovariši in tovarišice mladinci! Nihar ne pričakujte, da vam bom bogvojak povedal, ker sem videl in spremljal vaše delo na kongresu in zapazil, da ste odlično razumeli vsa vprašanja, ki danes stojijo pred mladino. Prišel sem samo zato, da vas vidim, da vas pozdravim in da vam želim mnogo uspeha pri vašem nadaljnjem delu. Mogel bi vam samo reči, da je mladina na Balkanu danes na najboljši poti, da uresniči vse davne težnje enotnosti in bratstva balkanskih narodov, čemer je mnogo doprinesla naša mladina Balkana, ne samo s svojo hrabro v tej vojni, temveč tudi že pred to vojno, ko so se zbirali mladi protifašisti, da bi preprečili največje nesrečo, ki je zadela naše narode. Toda, kaj hočete, mi tega nisimo mogli preprečiti, niti ni tega kriva mladina, niti oni napredni elementi, ki so opozarjali na to nevarnost.

Danes, ko je končana vojna v Evropi, vojna, ki je vsak narod posebej stala žrtev in vsled katere so posebno trpeli narodi na Balkanu, je jasno, da stoji pred mladino naloga, da zastavi vse svoje sile in vsaki deželi posebej in v vseh deželah na Balkanu, da se nikdar več ne ponovi ona tragedija, do katere je prišlo leta 1941. Mladina mora biti eden glavnih stebrov miru, mora tesno sodelovati pri poglobitvi bratstva in enotnosti narodov na Balkanu, ki se že uresničuje, ona mora, kar je zelo važno in kar je pogoj za ocvanje te pridobitve, voditi neumljeno borbo proti reakciji, ki je glavni naslednik fašizma, oziroma ne naslednik, temveč je ponovno prevzela v svoje roke vlogo, da po zaključitvi zmagi nad fašizmom prepreči naprednim elementom, da bi uresničili svobodo in socialno pravico narodov na Balkanu in na svetu. Mladina bo morala sejati bratstvo in enotnost med narodi, preprečiti sejanje sovražnosti, sovraštva enega naroda nasproti drugemu, preprečiti reakcionarnim elementom, da bi uresničili svoje peklenske načrte, da bi ponovno strli narode in da bi se zopet zgodile strahote in krvoprelitja.

Nevarnost te reakcije je velika. V vsaki deželi posebej obstoja nevarnost reakcije, toda prepričan sem, da bi vsaka naša dežela na Balkanu sama obračunala s svojo reakcijo, če bi ta reakcija ne imela opore iz inozemstva, opore mednarodne reakcije. (Enodušni vzkliki: »Tako je!« Burno odobravanje.)

Zato je mladina Balkana, katere predstavnik so danes tukaj, da bi zarisali smernice svojemu bodočemu delu, pozvala semkaj na ta kongres predstavnike vseh ostalih narodov Evrope in sveta, predstavnike vseh naprednih dežel, da bi z njimi skupno občutili in slišali, kako diha naša mladina, kako ona želi živeti v bratstvu in slogi z vsemi ostalimi narodi. Miru na Balkanu ne mere biti, če bo reakcija močna v drugih deželah Evrope.

Potentakem je jasno, kaj zahteva mladina na Balkanu od svojih mladih tovarišev v drugih deželah: Da prav tako vodijo nespravljivo borbo proti reakcionarnim, ki hočejo ponovno vreti svet v nove solze in kri. (Enodušni vzkliki: »Tako je!«)

Vi ste na najboljši poti, da uresničite te težnje, ki so hkrati težnje narodov, katerim vi pripadate, te pa so utrditev miru in izgradnja vaših dežel. Z ozirom na to smatram vaš kongres ne samo kot manifestacijo, ne samo, da ima deklarativni značaj, temveč tudi kot dogovor mladih pokoljenj, kako bodo v bodoče delala in kako se bodo borila za ocvanje miru, za napredek, za boljše bodočnost in srečo mladih naraščajočih vsake dežele posebej.

To sem vam torej imel povedati. Vse ostalo ste tudi vi sami tukaj pretresali. Želim vam mnogo uspeha pri nadaljnjem delu. Ponesite v svoje dežele moje pozdrave mladim rodovom, ki jih tukaj predstavljate.

Naj živi prvi kongres balkanske protifašistične mladine!

Prihod poljske veleposlanika v Jugoslavijo

Beograd, 11. jul. V Jugoslavijo je prišel veleposlanik poljske republike Jan Ciril Wendo. Ugledni poljski pisatelj in novinar Jan Ciril Wendo je bil rojen v Varšavi leta 1900. Pred imenovanjem za veleposlanika v Jugoslavijo je bil pomočnik ministra za kulturo in umetnost. Bil je tudi podpredsednik osrednjega odbora poljske demokratične stranke.

Stalinov tretji sestanek s Sungom

Moskva, 9. jul. Generalisim Stalin je imel tretji sestanek z dr. Sungom, kitajskim ministrskim predsednikom in zunanjim ministrom. Ob koncu tedna je bil dr. Sung imel razgovore z ameriškim veleposlanikom v Moskvi, Harrimanom.

Pulj za Titovo Jugoslavijo

Veliko ljudsko zborovanje — Manifestacije za bratsko sožitje Hrvatov in Italijanov v Istri

Beograd, 10. jul. (Tanjug) Italijani in Hrvati v Pulju so se enkrat izrazili željo, da bi živeli v demokratični federativni Jugoslaviji. Na dan velikega ljudskega zborovanja je okoli 5000 delavcev in meščanov Pulja stopalo po mestnih ulicah z italijanskimi, hrvaškimi in jugoslovanskimi zastavami ter napisi, prepevali in vzdikalo maršalu Titu, Jugoslovanski armadi, Stalinu, Rdeči armadi, edinstvu in bratstvu Hrvatov in Italijanov Istre. Poleg vzklikov »Živej Tito! Živej Rdeča armada! Živej atlantska listina!« so se čuli tudi vzkliki: »Dol z italijansko reakcijo! Živej delavski razred! Dol izkoriščevalci narodov!«

Po obhodu po mestnih ulicah je bilo na glavnem trgu v središču mesta zborovanje.

Italijan Romano Bili, delavec iz Pulja, je v svojem govoru razjasnil podpis sporazuma med Jugoslavijo in zavezniki, Anglijo in Ameriko, o začasni zasedbi Pulja in Trsta. Govoril je tudi o položaju delavcev v fašistični Italiji in novi demokratični Jugoslaviji. Množica je z burnim vzdikanjem Titu in Titovi Jugoslaviji pozdravila njegov govor.

Nato je govoril Andrea Casassa, član italijanske unije, ki je glede na sporazum in atlantsko listino dejal: »Mi smo vedno priznavali tovarišem Hrvatov Istre pravico, da se priključijo svoji materi domovini, ker vemo, da to ne žali naše narodne manjšine, temveč nam nasprotno zagotavlja boljše bodočnost v najnaprednejši državi v Evropi, v demokratični federativni Jugoslaviji. V tej borbi smo mi ustvarili močno bratstvo med Italijani in Hrvati Istre. Glede na novi položaj, ki bo nastal s prihodom anglo-ameriških sil, bo reakcija poskušala z vsemi svjetimi močmi razbiti naše bratstvo z izgovorom, da brani koristi Italijanov, ki jih n; nihče nikoli ogrožaj in ki so jasno zajamčeni in zaščiteni v Titovi Jugoslaviji. Poskušali bodo izkoristiti vsak, tudi najmanjši incident. Govorili bodo, da so bili fašisti, ki smo jih uničili, nedolžni in mirni državljani, mi pa vemo, da smo uničili one, ki so bili zločinci, ki so se borili proti narodno-osvobodilnemu gibanju. Trdno smo odlo-

čeni nadaljevati borbo prot onm, ki so še ostali, da končamo enkrat za vselej z fašizmi in fašizmom. Mi bomo čvrsto čuvali bratstvo in edinstvo istriških Hrvatov in Italijanov in ne bomo dovolili, da postane naša narodna manjšina orožje italijanskih imperijalistov proti Titovi Jugoslaviji, deželni delavcev, kmetov in poštenih intelektualcev, v kateri ni več fašistov in izkoriščevalcev. Zato, ker hočemo svobodo in demokracijo, ker hočemo mir, ker hočemo konec fašizma, da bomo v miru mogli obnoviti svojo deželo, hočemo biti s Titom. Naj vsi vedo, da stojimo na doseženih demokratičnih položajih in da je naša borbeni klic še vedno isti, kakor je bil skozi štiri leta. Ta klic se bo vedno glasno in jasno čul: »Smrt fašizmu!«

Zastopnik mladine iz Pulja, Ettore Bartelli, je govoril o delu italijanske mladine v Istri, ki je že septembra leta 1943, znala skupno s hrvaško mladino izbrati pravo pot. Prav tako stoji tudi danes odločno na braniku pridobitev štiriletne borbe.

S to manifestacijo so meščani Pulja izrazili svoje polno zaupanje v Tita in Titovo Jugoslavijo, v kateri žele živeti skupno z ostalimi njenimi narodi.

Primorski duhovniki o pisanju lista „Vita nuova“

Trst, 10. jul. List »Primorski dnevnik« je objavil nekoliko izjav slovenskega duhovništva glede na pisanje glasila katoliške reakcije »Vita nuova«, ki izhaja v Trstu. Eno izmed teh izjav pravi: List »Vita nuova«, za čigar pisanje je odgovoren škof dr. Antonio Santin, je objavil nekotične člankov in notic, ki na hlinavski način izvajajo strup na Titovo Jugoslavijo. Za sedaj se nečemo spuščati v razpravljanja o posameznih nesramnih očitkih, želeli bi le, da pripomnimo tole: »Vita nuova« je pred vojno in med vojno zavzemal sovražno stališče do slovanstva. Za ono, kar je objavljalo, bo odgovarjal škof Santin sam. Škof dr. Santin je najbolj zagrižen fašist izmed vseh, ki so sedeli na stolici sv. Justa.«

Rimske spletke

Tržaški „Il Lavoratore“ o poizkusih za izpedkopavanje
Judske oblasti v Primorski

Beograd, 10. jul. Tržaški list »Il Lavoratore« razpravlja v uvodniku o načrtu rimske vlade, da osuje konzultu, v kateri naj bi bili tudi predstavniki narodnoosvobodilnega odbora Juljske krajine. V zvezi s tem piše: »Italijanska vlada še vedno smatra našo pokrajino za sestavni del Italije, mi pa menimo, da mora ta pokrajina zaradi svojih posebnosti in ker jo zahtevata dve državi, ohraniti ves čas do določitve njene pripadnosti svojo posebno oblast, ki so jo ustvarili ljudstvo in zavezniki, svoje ustanove in dvojno zasedbo po anglo-ameriških in jugoslovanskih četah. Tak je dejanski položaj pokrajine in ljudstvo, ki je s svojimi silami pomagalo izgnati sovražnika in je samo osnovalo demokratično oblast kakor pokrajinski osvobodilni odbor, tržaški mestni osvobodilni odbor z narodno milico, ljudskim sodiščem itd., noče povratka fašističnih ustanov, kakor so bile prefektura: županstvo, kvestura, kraljevska sodišča, karabinerji itd. Te ustanove, čeprav očistene fašistov in čeprav jih vodijo novi močje, se ne morejo primerjati z našimi demokratičnimi ustanovami, ki jih daleč nadkriljujejo. Ljudstvo, ki si je

svoje ustanove pridobilo s tolikimi žrtvami, ni pripravljeno odpovedati se jim in vstopiti ponovno v stare razmere, ki so vredne obsodbe.

Narod smatra zaradi tega ministrski načrt o konzultu za preneglen in neprimeren kot vmešavanje, ki lahko povzroči med našim ljudstvom samo zmedo in delitev duhov.

Italijanski fašisti še vedno rogovilijo

Rim, 10. jul. Po poročilih italijanskega tiska se je v zadnjem času zopet povečala fašistična delavnost v severni Italiji. V kraju Finale-Borgo v bližini Genova je skupina oboježenih fašistov vdrila v tamkajšnjo ječo in osvobodila 13 italijanskih izdajalcev, med njimi mnoge, ki so bili obsojeni na smrt v Lerici, v bližini Spezie, so fašistični elementi umorili 2 ženi-partizanki. V Milanu je član bivše fašistične organizacije »Guardia repubblicana« vrigel bombe v prostore tamkajšnje komunistične stranke. Zločinec je bil aretiran.

države. Tri demokratične stranke, ki sestavljajo sedenjo avstrijsko vlado, je izjavil Honner, prizavajajo soglasno, da je mogoče premagati zmedo, ki so jo zapustili fašisti, če se bodo združile vse ljudske sile. Ta enotnost je potrebna v ledjedepelah, tovarnah, na železnici, poštni, brzojavni in telefonskih uradih in vsem, ki želijo delati, se morata preskrbeti z politične in kruih. Uresničenje vseh teh nalog zavirajo bolj ali manj odkrite sabotaže iz fašističnih vrst. Zato moramo odločno in energično nastopiti proti vsem poizkusom, da se zavira naše ustvarjajo delo, je pomnil Honner. Dalje je objavil, da bodo vsi, ki sabotirajo, izročeni pravici.

Ameriški glas o dogodkih ob grški meji

New York, 11. jul. Brewer, dopisnik »New York Timesa« v Bitolju ugotavlja, da sodelujejo grški vojniki in uradniki pri terorističnih ukrepih proti Makedoncem, ki živijo v Grčiji, z jasnim namenom da vse odstranijo in jih nadomeste z Grki. D pisnik izjavlja, da se je razgovarjal z makedonskimi begunci iz Grčije in da so vsi potrdili poročila o terorju. Nadalje ugotavlja, da grška vlada rati ne skuša zavrti terorja, ki ga izvajajo grški vojniki in uradniki.

Odhod maršala Koibalkana iz Moskve

Moskva, 8. jul. (Tass) Dne 8. julija je min. predsednik republike mongolskih ljudstev, maršal Koibalsan, zapustil Moskvo. Istočasno je zapustil Moskvo tudi veleposlanik Sovjetske zveze pri republiki mongolskih ljudstev, Ivanov.

Kongres balkanske mladine

Naloge balkanske mladine pri čuvanju trajnega miru v dobi obnove po vojni

Beograd, 11. julija (Tanjug). Danes se je začelo zasedanje kongresa balkanske mladine s čitanjem poročila Anatola Trofimovskega, člana Osrednjega odbora rumunske napredne mladine, ki je prikazal položaj in borbo rumunske mladine. Nato je dal predsednik besedo tajniku glavnega odbora USAOJ-a, Ratu Dugoniću, ki je poročal o nalogah balkanske mladine pri čuvanju trajnega miru v dobi povojne graditve. Govornik je poudaril, da je največja naloga balkanske mladine čuvati čvrsto vzajemno prijateljstvo, ki je najznačilnejši čimtelj za srečnejšo bodočnost ne samo mladine, temveč tudi vseh balkanskih narodov in ki je jamstvo za ohranitev miru na Balkanu. To edinstvo in prijateljstvo pa je istočasno tudi najmočnejše orožje svobodoljubnih narodov v borbi proti sovražni in tujni imperializmu. Da bi se mogla balkanska mladina postaviti na čelo kulturnega in pobratenega Balkana, je potrebno, da da vse od sebe za svojo kulturno izobrazbo, da izobrazijo svoj duh v ljubezni do narodov. Tretja naloga, ki se prav tako stavlja mladini kot dolžnost, je nezaprsko uničenje vseh fašističnih elementov, ki se nalaže naslovati selati razdor med pobratene balkanske narode. Balkanska mladina, ki se je štiri leta borila in uničevala fašistične osvajačce, je pripravljena, da prav tako odločno privede pred sodišče vse vojne zločince in narodne sovražnike, ki se hočejo skriti in izmakniti zaslužni kazni. Balkanska mladina bo izvojevala svojo zmago nad fašizmom tako, da bo do poslednjega odstranila z očnice in s tem zavarovala svoje narode in svobodoljubni svet pred ponovnimi vojnimi strahotami.

Nato so prečitali pozdravne brzojavke, ki so jih s kongresa poslali borbeni zavezniki mladini Sovjetske zveze, Anglije, Amerike, Kitajske in Francije. Balkanska mladina izraža v njih svojo pripravljenost, da bo čuvala pridobljene demokratične pravice s pomočjo tesnega edinstva in sodelovanja s svobodoljubno mladino vsega sveta. Obenem se balkanska mladina zahvaljuje zavezniki mladini za pomoč, katero ji je poslala.

Ko je vstopil v dvorano maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito skupno s predsed-

nikom narodne vlade Srbije, Blagojem Neškovićem in generalnim majorjem Ljubodragom Djurićem, so delegati sturje pozdravili maršalov prihod z navdušenim ploskanjem in vzkliki: »Heroy Tito! Mi smo Titovi, Tito je naš!« K maršalu je stopil mladen abanski pionir v narodni noši in ga pozdravil s partizanskim pozdravom. Maršal Tito je ginjen nad ljubeznijo mladine objel malega pionirja. Mall Albanec je pristopil k predsedniku vlade Srbije Blagoju Neškoviću in generalnemu majorju Djuriću, s katerima se je prav tako objel. Ko se je navdušenje pofoglo, so mladinske delegacije izročile maršalu šopke cvetja. Predsedujoči profesor Kalin Popović, član osreinjega odbora rumunske napredne mladine, je v imenu rumunske delegacije izrazil svoje veliko veselje, da more pozdraviti maršala Tita in ga prositi, naj spregovori. Maršal Tito se je odzval želji delegatov.

„Komsomolskaja Pravda“ o kongresu balkanske mladine

Beograd, 11. jul. Dopisnik »Tanjug« javlja iz Moskve, da je list »Komsomolskaja pravda« objavila članek z naslovom »Kongres protifašistične mladine Balkana«, v katerem na kratko opisuje protifašistične organizacije mladine, ki se udeležuje kongresa. Pisec pravi med drugim: »Obstoja težnja, ki je značilna za vse protifašistične organizacije mladine na Balkanu. To je težnja k enotnosti, ki se vedno bolj krepi in rase, težnja k združenim borbi proti vsem ostankom in izrazom fašizma, težnja k zmagi miru in napredku. Združitve moči mlade generacije protifašistov je bojno geslo, pod katerim pričena svoje delo kongres v Beogradu. Napredna protifašistična mladina Balkana, ki je med vojno nastopala kot najbolj vztrajen in najbolj goreč bорец proti fašističnemu jarmu, se je trdno odločila, da postane sedaj najbolj požrtvovalen in najbolj energičen bорец za bratstvo in enotnost balkanskih narodov. Prav o tem prita sklicanje kongresa v Beogradu. Ves mednarodni položaj dela to težnjo protifašistične mladine Balkana k enotnosti posebno razumljivo. Pozdrav prvemu kongresu protifašistične mladine Balkana!«

Spletke poljskih reakcionarjev v Londonu

London, 10. jul. Reuterjev posebni dopisnik poroča iz Varšave:

Ker je bil v nedeljo zadržan, je poljski ministrski predsednik Osupka Moravski sprejel danes zaveznikiške dopisnike in izjavil, da je bivša londonsko-poljska vlada skušala potopiti poljsko brodoge. »Razcilkejewicz in Arciszewski sta skušala potopiti poljsko brodoge v Britaniji in s tem preprečiti našim mornarjem, da bi se vrnili domov«, je rekel. »To je preprečila zvestoba naših mornarjev, za to bo ves poljski narod dokončno obsodil londonsko skupino. Moravski je napovedal, da bodo volitive čim prej, vendar ne, dokler se ne bo do milijoni Poljakov, raztresenih po svetu, vrnili domov, in tudi ne, dokler ne bodo izvršene nekatere nujne naloge, kakor n. pr. naselitev Poljakov v zapadnem prostoru.

Potrnil je, da se sovjetske čete umikajo iz Poljske. »Umik Rdeče armade iz Poljske se vrši po cestah in po železnici. Mislim, da bo trajal najmanj dva meseca preden bo končan.«

Zahvala italijanskih protifašistk

Beograd, 10. jul. Protifašistične žene Italije, ki so se odločile, da nadaljujejo borbo proti fašizmu skupno z ženami Jugoslavije za svobodno in pravično bodočnost, so poslale glavnemu odboru AFZ-a Jugoslavije naslednjo brzojavko: »Ko zapuščamo jugoslovanska tla, pošiljamo ženam, protifašistkam Jugoslavije našo iskreno zahvalo za prisrčen sprejem, ki smo ga blje deležne v Jugoslaviji, in naš bratski pozdrav v imenu vseh protifašističnih žena Italije.«

Poziv narodnega koncila armenske cerkve

Erivan, 10. jul. Narodni koncil armenske cerkve je objavil naslednji poziv vsemu krščanskemu svetu:

Narodni cerkveni koncil, ki se je sestel, da izvoli vrhovnega patriarha-katolikesa vseh Armencev, se obrača s čustvi hvalečnosti in z molitvijo k Gospodu, ne samo zaradi uspešne in popolne dovršitve svojega dela, ampak zaradi dejstva, ker se je to zborovanje vršilo ob istem času, v katerem slavimo veliko zmago Združenih narodov, ki ima brezmejen pomen za blagor in svobodno življenje vsega človeštva. Krščanska vera in cerkev sta v prvi vrsti poudarili, da igra posebno važno vlogo v uresničenju idealov bratstva, pravice in svobode v življenju vsega krščanskega sveta in človeštva. Politični tendenci napori krščanskih cerkev predstavljajo samo oviro k dosegi teh ciljev, pripravljajo temelj za nove in strašne vojne, postajajo

Nameravamo izgnati vse Nemce s Poljske, toda ne želimo zbuditi mržnje proti njim, ker bi to ne bilo v skladu s pogoji za mir. Tako zvani Volksdeutsche (domači Nemci) — so izdajali in jih nameravamo kaznovati po njihovih zločinih.

V zapadni Poljski bodo nekatere skupine, ki so se pod pritiskom izjavile za nemško državljanstvo, dobile zopet popolno poljsko državljanstvo.

Radi bi sklenili zavezništvo s francosko republiko, čim bo mogoče, ne samo zato, ker smo stari prijatelji, temveč, ker se oboji hočemo zavarovati proti Nemčiji v bodočnosti.«

Osupka Moravski je dodal: »Želimo rešiti tešinsko vprašanje na prijateljski način s Čehi. Mislimo, da ne sme pri nobenem narodu ostati občutek nepravčnosti. Mislimo, da se le malo naših čet ne bo hotelo vrniti na Poljsko, ko nam bo mogoče priti z njimi in stik in jim razložiti dejstva. Vsak seznam imen bomo pregledali, toda ne skrbi nas, kdo se bo vrnil, ker poljska demokracija zlahka prenese nekaj opozicije.«

vzrok smrti milijonov ljudi, rušijo tvorne kulture človeštva in prinajajo nepreračunljivo škodo človestvu. Vatikan, ki načeluje rimsko-katoliški cerkvi, se je nesrečno vmešal v politične zadeve, s katerimi je preprečeval dosege zvišenih krščanskih ciljev in branil nemško razdralnost, ki je bilo izvor vseh tegob za človeštvo. Zaradi tega narodni cerkveni koncil obsoja vatikanske stališče kot nezdružljivo s zvišenimi ideali krščanstva.

Ustanovitev zveze bolgarskih partizanov

Sofija, 11. jul. V Sofiji je bila konferenca bolgarskih partizanov, na kateri so sklenili ustanoviti zvezo bolgarskih partizanov. Konferenco je otvoril narodni general in minister brez listnice Dobri Terpešev, ki je poročal o dosedanem delu partizanov v Bolgariji. Na čelo zveze partizanov so bili izvoljeni general Dobri Terpešev, Bojan Blagancarov, Blagoje Ivanov, Tošev in Trnski. Konferenco je zaključil poročnik Ivanov. V častno predsedništvo zveze je bil izvoljen Georgij Dimitrov, znan izza procesa o požigu državnega zbora, za prvega častnega člana pa maršal Tito.

Nov dokaz slovanske ednosti v Evropi

New York, 9. jul. Napredni list »Karpatskaja Russ«, glasilo Americanov, ki so po rojstvu podkarpatski Rusi ali Ukrajinci, pozdravlja združitve Zakarpatske Ukrajine z ukrajinsko sovjetsko republiko piše: »Prostovoljna bratovska pogodba, sklenjena med zastopniki Sovjetske zveze in Českoslovaške, o združitvi Zakarpatske Ukrajine z ukrajinsko sovjetsko republiko je zopet jasna priča o resnični ednosti vseh Slovanov v Evropi.«

K prvemu kongresu Osvobodilne fronte Slovenije

Tone Fajfar:

Program Osvobodilne fronte

Osvobodilna fronta si ni takoj z ustanovitvijo postavila podrobnega programa. Na ustanovnem sestanku 27. aprila 1941 smo že jasno videli, da je potreben odpor vsega naroda proti smrtnim sovražnikom, ki so si razkosali v plen našo domovino. Tedaj smo že predvidevali, da bo moralo priti tudi do oboroženega odpora.

Z dnem, ko je Nemčija napadla Sovjetsko zvezo, so stopile bodoče naloge pred nas v prijemljivejši obliki. Dobili smo zavaznika, v čigar nepremagljivost smo trdno verovali, dobili smo tudi zavaznika, v čigar zvestobo smo neomajno zaupali. Med tem so se pri nas oblikovale že prve partizanske čete na Gorenjskem. Očitno je bilo, da moramo vse delo usmeriti v vidika oborožene borbe, ki naj se razvije v vsenarodno osvobodilno vojno.

V pomladanskih in poletnih mesecih 1941 se je množična baza Osvobodilne fronte razširila daleč preko ustanovnih skupin. Množice mesta in podeželja so se začele zgrinjati okrog novega narodnega borbene vodstva, obenem pa so začele pristopati v Osvobodilno fronto številne organizirane skupine, iz katerih se je okrog Izvršnega odbora izoblikoval Vrhovni plenem Osvobodilne fronte.

Sprejeto z razvojem osvobodilnega gibanja se je oblikoval tudi njegov program, ki je dobil končno napisano obliko v tako imenovanih »Temeljnih točkah Osvobodilne fronte slovenskega naroda«. Ta program se je izoblikoval na dveh sejah Vrhovnega plenuma Osvobodilne fronte meseca oktobra in decembra 1941. »Temeljne točke«, ki so dale smer vsemu nadaljnjemu razvoju osvobodilnega gibanja, se glase:

1. Proti okupatorju je treba vršiti nedopustno oboroženo akcijo.
2. Ta akcija predstavlja izhodišče za osvoboditev in združitve vseh Slovencev.
3. Stojčej na stališču naravne in usodne povezanosti južno-slovenskih narodov, Osvobodilna fronta ne priznava razkosanja Jugoslavije in deluje z vsemi silami za slogo in enotnost njenih narodov. Hkratu stremi k povezanosti slovenskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda na temelju pravice slehernega naroda do samoodločbe.
4. Z osvobodilno akcijo in aktivizacijo slovenskih množic preoblikuje Osvobodilna fronta slovenski narodni značaj. Slovenske ljudske množice, ki se borijo za svoje narodne in človeške pravice, ustvarjajo nov lik aktivnega slovensstva.

5. Vse skupine, ki sodelujejo v Osvobodilni fronti, so se zavzele, da bodo lojalno in medsebojno odnose.

6. Po narodni osvoboditvi prevzame na slovenskem ozemlju oblast Osvobodilna fronta kot celota.

7. Po narodni osvoboditvi uvede Osvobodilna fronta dosledno ljudsko demokracijo. Vsa vprašanja, ki presegajo okvir narodne osvoboditve, se bodo reševala na dosledni ljudski demokratični način.

8. V skladu s slovenskim izjavami Churchill, Roosevelta in Stalina bo po svoji narodni osvoboditvi o notranji ureditvi združene Slovenije in o svojih zunanji odnosih odločil slovenski narod sam. Osvobodilna fronta bo te elementarne pravice slovenskega naroda uveljavila in branila z vsemi sredstvi.

9. Narodna vojska na slovenskem ozemlju rase iz slovenskih narodno-osvobodilnih partizanskih čet in narodne zaščite, kamor se pozivajo vsi Slovenci.

Temeljne točke so dale nedvoumen odgovor na vsa vprašanja, ki so že tiste čase vznemirjala slovensko, posebno meščansko javnost. Temeljne točke so bile tudi preizkusni kamen za vsakogar, ki se je pridružil osvobodilnemu gibanju, pogosto s kakimi postranskimi nameni, ali je upal, da bo mogoče gibanje izrabiti za okrepitev kakšnega lastnega položaja. Pristanek na temeljne točke je bil poslednji tedni pogoj posamezniku ali skupini za vstop v vrste Osvobodilne fronte.

Naj-žeje vprašanje, ki je prvo leto vznemirjalo našo javnost, je bila odločitev o oboroženem odporu. Vzrok omahovanja v tej stvari je bilo predvsem nezaupevanje do slovenske ljudske sile, pa tudi zakoreninjeni oportunizem in iz njega izvirajoča hlapčevska miselnost. Končno so mnogi uvidevali nujnost oborožene akcije, toda le na ozemlju, zasedenem po Nemcih, dočim naj bi bila Ljubljanska pokrajina mirno zatohla številnih beguncem. Vodstvo Osvobodilne fronte je od vsega početka zastopalo načelo takojšnje oborožene akcije, ki naj se razvije po vsem slovenskem ozemlju. Zavedalo se je, da je edino vojaška oblika odpora uspešna, ker je najboljša obramba pred nasiljem uporaba sile. Pri tem je imelo vodstvo pred očmi tudi edini način, da pride slovenski narod do organizirane vojaške sile, ki bo v odločilnih trenutkih lahko zagotovila osvoboditev vsega narodnega ozemlja. Izkušnja iz l. 1918, ko smo zaradi pomanjkanja lastne vojaške sile in oklevanja vodilnih narodnih činitelev izgubili tretjino narodnega ozemlja, je bila dovolj draga in poučna. Organiziranje vojaških enot na ozemlju Ljubljanske pokrajine je bilo potrebno tudi zato, ker je bilo tu mogoče izrabiti do takrat še sorazmerno nečinkoviti pritisk okupatorja. Ta čas je bilo treba izrabiti v temeljnih pripravah in vzgoji osnovnega vojaškega kadra. Izvršni odbor je torej v celoti pridrl s svojim stalštem o potrebi neizprosne oborožene akcije, kar je bilo važno zlasti zaradi dejstva, da predstavlja oborožena akcija izhodišče za osvoboditev in združitve vseh Slovencev, kakor pravi 2. temeljna točka.

Drugo vprašanje, na katero je bilo treba načelno odgovoriti, je bilo razmerje do Jugoslavije. V tem pogledu sta se tiste čase pojavljali dve skrajni struji, prva — samoslovenska — je zaradi slabih izkušenj iz dobe stare Jugoslavije stala celo v sovražnem razmerju do povezanosti z ostalimi južno-slovenskimi narodi, druga — jugoslovenska — pa je še vedno zastopala načelo trodelnega jugoslovenskega naroda, torej načelo, pod katerim se je ves čas stare Jugoslavije skrivaj protinarodni velebski imperalizem. Vodstvo osvobodilnega gibanja se je v tem vprašanju postavilo na edino pravo stališče. Izhajajoč iz pravice slehernega na-

roda, — torej tudi slovenskega, — do samoodločbe, se zavedamo naravne in usodne skupnosti južno-slovenskih narodov. Ne priznavamo razkosanja Jugoslavije; borili se bomo za njeno obnovo, seveda ne v stari protiljudski obliki; da dosežemo vstajenje nove Jugoslavije, bomo z vsemi silami delali za slogo in enotnost njenih narodov. Iz teh smernic izhaja tudi načelo federativne državne ureditve, ki je bilo dve leti pozneje slovesno razglašeno na drugem zasedanju Protifašističnega sveta narodnega osvobodilnega fronta v Jajcu. Toda vodstvo Osvobodilne fronte se ob odločitvi za obnovo južno-slovenske državne skupnosti zavzeda tudi, da je naša prihodnost nujno vezana na usodo vseh slovenskih narodov. Zato bomo stremeli k povezanosti z vsemi slovenskimi narodi pod vodstvom velikega ruskega naroda. Do tega spoznanja nas ni privedlo megleno veselosovsko zanesenjstvo, ampak zgodovinska stvarnost. Začelnjal se je odločilni boj med germanstvom in slovanstvom. Nesloga slovenskih narodov se je nad njimi samimi težko maščevala.

Nositeljca nekdanjega panslavizma je bila nazadnjaška imperialistična carska Rusija; danes je napredna in demokratična Sovjetska zveza najslabši bodec proti imperalizmu ter zaščitnica vseh malih, posebno slovenskih narodov. Obstoj vseh slovenskih narodov je posledje odvisen od medsebojne tesne povezanosti, kateri naj stoji na čelu veliki ruski narod.

Ugotovitev 4. točke programa izhaja iz dejstva, da doživlja slovenski narodni značaj v osvobodilni borbi veliko spremembo. Globoko v narodni duši počivajoče in tleče sile stopajo danes na plan. Ljudstvo se otreša s teku stoletij masilno privzgojene hlapčevske miselnosti, trga se iz mladne prilagodljivosti. Ustvarja se nov lik aktivnega slovensstva, slovenski narod postaja borben, neodjenljiv v obrambi: narodnih in človeških pravic. V miselnosti in čustvovanju ljudskih množic se dogaja velika sprememba. Slovenski narod prihaja v tej osvobodilni borbi do tistih lastnosti, ki ga bodo trajno usposobile za zdrav, živ, močan razvoj. V nekem pogledu postajamo Slovenci šele v današnjih dneh narod. Prej smo imeli predvsem samo kulturne lastnosti naroda, danes si ustvarjamo politične lastnosti. Narod hlapcev postaja narod junakov, narod svobodnih ljudi.

5. in 6. točka programa sta vsebinsko med seboj povezani. Pomisleki proti močnosti medsebojne lojalnosti ali odkrite poštenosti so se pojavili zlasti pri ljudeh, ki so koreninili v stari zamočvirjeni strankarski miselnosti. Predstavljali so si zvezo raznih skupin v Osvobodilni fronti kot koalicio starih kova, kjer si vsakdo išče predvsem lastnih strankarskih koristi na račun drugih zavaznikov. Največje bojazne je zbujala dinamična sila delavstva v avantgardo Komunistično partijo, češ, da bo ta ob ugodnem času pometla vse svoje zavaznike. Na drugi strani pa so ti ljudje od vsega početka nameravali iskati v Osvobodilni fronti predvsem okrepitev lastnega položaja na račun drugih, ki so prišli v gibanje z namenom, podrediti vtise skupinske ali osebne koristi skupnemu cilju. (Tak primer je nastal z nacionalistično skupino »Stara in nova pravda«, ki je bila nato zaradi tega in mihaljovičevske smeri iz Osvobodilne fronte izključena.) Zato je bilo potrebno, da so se vse skupine zavzele k medsebojni lojalnosti in to stališče priznale kot pogoj sodelovanja v gibanju. S tega stališča izhaja tudi programska točka, da prevzame po osvoboditvi oblast v Sloveniji Osvobodilna fronta kot celota. To načelo je povsem naravno in v skladu z značajem Osvobodilne fronte kot vsenarodnega gibanja, treba pa ga je bilo poudariti zaradi tega, ker so že takrat nasprotniki osvobodilnega gibanja skušali razdirati notranjo enotnost z napovedami, da potrebuje Komunistična partija svoje zavaznike samo zato, da se z njihovo pomočjo priklonje do oblasti, potem pa pomete vse, kar ne bo komunističnega. Ves nadaljnji razvoj osvobodilnega gibanja je dokazal, da so bila taka sumničnja neosnovana in preračunana zgolj na razbijanje enotnosti osvobodilnega gibanja.

Na stališču uvedbe dosledne ljudske demokracije, o kateri govori 7. točka, — so stala osnovne sile Osvobodilne fronte že od vsega početka in se zanjo borile še v dobi stare Jugoslavije. Prava demokracija ni bila mogoča v dobi, ko so se sedele na oblasti protiljudske meščanske sile. Kljub nekaterim navideznim demokratičnim ustanovam (parlamentarizem, volitve itd.) je bilo ljudstvu onemogočeno neposredno sodelovanje pri oblasti. Ko so na Slovenskem prevzelo vodstvo naroda namestu meščanskih protiljudskih plasti ljudske sile, je nastopila doba za uvedbo prave ljudske demokracije, namreč takega družbeno-političnega načina, ki zagotavlja neposredno udeležbo širokih ljudskih množic v vseh organih in ustanovah javnega in državnega

življenja. To načelo se je v teku osvobodilne borbe dosledno izvajalo. Reševanju na dosledni ljudski demokratični način se prepustajo tudi vsa vprašanja, ki presegajo okvir narodne osvoboditve. Tiste čase je bil namreč zelo razširjen pojav, da je vse hotelo delati načrte in ustave, različati se je hotelo stališča o spremembah družbenega reda, o gospodarskih smernicah, o narodnih mejah itd., pri tem pa se izogniti reševanju neposrednih borbennih nalog. Sedma točka programa je tudi tej boleznj napravila temeljit konec. Prvo je narodno-osvobodilna borba — vse ostalo, kar ta okvir presega, pa bo reševalo slovensko ljudstvo o pravem času na ljudski demokratični način. Tega načela se je Osvobodilna fronta vesekoli zvesto držala in brez omahovanja pritegovala široke ljudske množice k odločanju o vseh javnih vprašanjih.

V 8. točki programa je postavilo vodstvo Osvobodilne fronte načelo o suverenih pravicah slovenskega naroda, po katerih bo narod po osvoboditvi samostojno odločal o notranji ureditvi združene Slovenije kakor tudi o svojem zunanem razmerju. To načelo je v skladu z izjavami Churchilla, Roosevelta in Stalina, poudarjenimi v tako imenovani atlantski listini. Uveljavljenje tega načela je bilo postavljeno med vojne cilje velikih zaveznikov držav. Slovenski narod nikdar doslej te svoje temeljne narodne pravice ni mogel uveljaviti, toda z osvobodilno borbo je prišel čas, ko bomo mogli v polni meri doseči tudi osnovno narodno pravico. To pravico bo Osvobodilna fronta uveljavila in branila z vsemi sredstvi. O lastni usodi hočemo Slovenci samostojno in svobodno odločiti, napačno pa bi bilo iz tega sklepati, kar so izrabljali nekateri proti našemu gibanju, da se hočemo Slovenci iztrgati iz tiste zveze, ki je za nas kot južne Slovence nujna in življenjsko važna, namreč povezanosti z južno-slovenskimi narodi. Stališče do tega vprašanja je jasno povedano v 3. točki. Toda tudi v državno zvezo z ostalimi južno-slovenskimi narodi gremo Slovenci po lastni svobodni odločitvi kot enakopraven suveren narod in kot nosilci lastne državnosti. Svobodna

udeležba južno-slovenskih narodov pri ustvarjanju nove jugoslovenske državne skupnosti je temeljni pogoj za uspešen razvoj nove Jugoslavije. Borba za doseg splošnega slovenske narodne samoodločbe torej ne nasprotuje zamisli jugoslovenske države, ampak ji daje trdne temelje.

Zadnja točka programa je posvečena oboroženi sili Osvobodilne fronte, naši narodni vojski. Ko je razpadla jugoslovenska kraljevska vojska, okužena s protiljudskim duhom in peto kolono, je bilo očitno, da je treba našo novo oboroženo silo postaviti na popolnoma nove temelje. Naša nova vojska je začela rasti iz ljudstva samega, njeni temelji in duh so bili ljudski, demokratični. Nova vojska naj zraste iz same osvobodilne borbe. Edino taka vojska lahko postane braniteljica narodnih pravic in osvoboditeljica vsega slovenskega ozemlja.

V poletju in jeseni 1941 so se začeli raznašati glasovi o oddelkih kr. jugoslovenske vojske, ki da se bori v Srbiji pod vodstvom polkovnika Mihajloviča. Nekateri aktivni oficirji in nacionalistično usmerjeni krogi so se takoj ogrevali za ustanovitev podobnih oddelkov kr. jugoslovenske vojske v Sloveniji. Poslal so svoje zastopnike (polkovnika Avšiča in majorja Novaka) k Mihajloviču, ki jim je izročil pooblastilo za akcijo v Sloveniji, polkovnika Avšiča pa imenoval za komandanta Slovenije. Toda polkovnik Avšič se je že pred tem s skupino še več drugih oficirjev povezal z Osvobodilno fronto in priznal kot edino narodno vojsko na slovenskem ozemlju novo nastajajoče partizanske čete. Major Novak, ki je nadomestil Avšiča po njegovi odstavitvi s poveljnškega mesta, se je nato povezal z velebsko usmerjenimi ljudmi iz nacionalističnih in klerikalnih vrst ter začel pripravljati tla za organizacijo poznejše plave garde in četništva.

Odločno stališče v vprašanju narodne vojske je bilo potrebno, ker se je vodstvo osvobodilnega gibanja že takrat jasno zavedalo, da bi pripeljala dopustitev dveh različnih vojsk na slovenskem ozemlju prej ali slej do medsebojne bratomorilske vojne. Obnove stare jugoslovenske vojske je bila nemogoča tudi zaradi protinarodnega, protidemokratskega in protiljudskega duha, ki je prežal ves ustroj in častniški kader razpadle kraljevske vojske. Pravilnost našega takratnega stališča se je pokazala kmalu zatem v Srbiji, nekoliko pozneje pa tudi pri nas v Sloveniji s

primerom razvoja četništva in plave garde, ki se je čedalje globje pogrezala v najgusnejše narodno izdajstvo. Odločno stališče in temu ustrezajoči ukrepi vodstva Osvobodilne fronte so povzročili, da so se na Slovenskem izdajalski oboroženi oddelki mogli formirati sorazmerno pozno — šele v poletju naslednjega leta.

Poleg partizanskih čet se je jeseni 1941 osnovala kot vrhaška formacija Osvobodilne fronte tudi Narodna zaščita, ki je bila vojaško urejena in je opravljala narodno-obrambno službo na terenu. Preko narodne zaščite se je vršila tudi prostovoljska mobilizacija v partizanske čete. Obe ti vojaški organizaciji, partizanske čete in Narodna zaščita, sta postali osnova poznejše Narodne osvobodilne vojske Slovenije in sestavni del Narodno osvobodilne vojske Jugoslavije. Istočasno s sprejemom temeljnih točk za Vrhovni plenem sklenil podreditve slovenske partizanske vojske Vrhovnemu štabu partizanskih odredov Jugoslavije, kateremu je stal na čelu komandant Tito. Z vsemi temi odločbami je bila postavljena trdna podlaga za nadaljnji razvoj slovenske narodne vojske in ustvarjen pogoj za veliko zgodovinsko nalogo, ki jo je prevzela: za osvobodjenje vse slovenske domovine do zadnjih mej.

Temeljne točke, ki so bile sprejete jeseni 1941, so postale program Osvobodilne fronte. Taktika, način borbe se je sicer menjal, kakor so zahtevale okoliščine in potrebe osvobodilnega gibanja, toda vedno je stal pred našimi očmi program, ki smo si ga postavili ob začetku.

V teku osvobodilne borbe smo načela, objavljena v »Temeljnih točkah«, praktično preizkusili, v mnogocem smo jih dopolnili in jim dali živo obliko. Danes, ko je razdobje oborožene akcije za nami, stopajo v ospredje gospodarsko-politična vprašanja, katerih pravilno reševanje mora najti usmeritve v programu OF. Zato bo prvi kongres Osvobodilne fronte moral »Temeljne točke« iz l. 1941, dopolniti ter jih razširiti na vsa življenjska narodna vprašanja, ki so v smislu 7. točke namenjena reševanju na dosledni ljudski demokratični način.

»Temeljne točke« so predstavljale program Osvobodilne fronte za razdobje osvobodilne borbe. Prvi kongres Osvobodilne fronte naj ugotovi program, ki naj obseže vsa področja javnega življenja. To bo obenem delovni program vsega slovenskega naroda.

Volili bomo v lastno korist

Tu pa tam slišimo sedaj, ko se vršijo po Sloveniji priprave za volitve, glasove raznih prikritih ali odkritih pomočnikov reakcije, ki bi naše ljudstvo radi odvrnili od sodelovanja pri volitvah in pri naši narodni oblasti sploh, češ kaj boste volili, saj bodo stvari tudi brez vas ravno tako šle naprej. Da, stvari so šle ravno tako naprej, kljub mnogim volitvam, na katere so ljudi gonili žandarji in pri katerih so tudi mrtvi volili — v bivši Jugoslaviji. Danes pa ni več tako. Oblast, ki jo gradimo, je oblast, ki raste iz ljudstva in za ljudstvo. Prav od sodelovanja ljudstva pri graditvi oblasti in pri njenem delu je v največji meri odvisno, da bo oblast branila svoj ljudski načaj, da bo oblast res delala v ljudsko korist.

Ke volitve na osvobojenem ozemlju se pokazale, kakšno korist so prinesle ljudstvu tam, kjer se je ljudstvo ob volitvah potrudilo, da je res izvolilo pošteno, narodni osvobodilni borbi predane kandidate. Koliko težje bi bilo življenje našega ljudstva na osvobojenem in polosvobojenem ozemlju, da ni bilo narodno osvobodilnih odborov, ki so reševali vsa najbolj pereča vprašanja, gospodarska, socialna, zdravstvena itd. Naša oblast je neštetokrat delala naravnost čudeže, ko je v najtežjih prilikah ob pomanjkanju življenjskih sredstev reševala obstanek ljudstva vojske. Zgodili so se vsi ti primeri, v katerih je prevladoval duh bele garde in niso hoteli voliti svojih odborov. V teh vaseh je bilo življenje mnogo težje in so največkrat take vase čez nekaj časa same zažutile potrebo po odboru. Ker te vase niso imele svojih oblastnih zastopnikov, niso morale sodelovati pri vprašanjih, ki so morala biti rešena. Tako so šle n. pr. vse odredbe naše oblasti, ki so bile izdane z namenom, da ljudstvu pomagajo iz vseh stisk, ki so jih povzročila nesrečna vojna in nasilje okupatorja, mimo teh vase, ker enostavno niso imele zastopnikov, ki bi te odredbe s sodelovanjem ljudstva uresničevali. Take vase se po navadi po lastni krivdi največ trpele, ker so jih okupatorji in domači izdajalci prav tako plačali in uničevali, od naše oblasti pa tudi niso dobile nobene pomoči. Tudi čisto notranje vaško življenje je bilo v takih krajih brez odborov zelo težko, ker v vase ni bilo nikogar, ki bi skrbel za red in urejal tista nujna skupna vsakodnevna opravila, ki jih prinaša dnevno življenje kmečkega ljudstva na vase. Mnogokrat je bilo v takih vaseh največ razprtije, nezadovoljstva in sovražstva prav zato, ker ni bilo nikogar, ki bi posegal in urejal dnevno vaško življenje. V Beli Krajini niso n. pr. pri prvih volitvah v narodno osvobodilne odbore tri vase hotelo izvoliti svojih odborov, pa jim je prav zaradi tega, ker so kmalu na lastni koži občutili vse težave, ki se s tem nastale, postalo žal, ter so kmalu začele na našo oblast pošiljati prošnje za dovolitev izvedbe volitev.

Danes stojijo pred nami naloge, nič manjše od tistih, ki smo jih imeli tedaj, ko smo iskavali prve volitve v narodno osvobodilnem boju. Naša domovina je porušena in požgana, na tisoče ljudi se vrača iz taborišč in internacij na domove brez streh in na uničena gospodarstva, zapuščena polja. Manjka nujno potrebnih življenjskih sredstev, dovoljne količine hrane, obleke, kmetijskega orodja, strojev, stavbenega materiala itd. Ni ga skoraj kraja na naši slovenski zemlji, ki ne bi bil vsaj v manjši meri poškodovan, ni skoraj poštenega človeka, ki ne bi na svojem preme-

ženju ali na lastni koži poskusil posledie vojne.

In od koga je predvsem odvisno, da bodo te velike rane čimprej zaceljene, kje je dista sila, ki bi kos vsem nalogam, ki stoje danes pred nami? To vse je odvisno od nas samih, od nas in od dobre oblasti, ki je bomo iz sebe izvolili, da nas bo vodila in s pomočjo tej sodelovanjem nas vseh reševala vsa vprašanja naroda. Zastoj bi se trudili prebiti kraja, kjer ne bi izvolili svojega odbora, da bi popravili porušeno vas, zgradili šolo, nabavili nujno potrebne poljedelske orodje. Oblast je danes tista, ki razpolaga z vsemi sredstvi in jih pravično razdeljuje, seveda samo tistim, ki so z njo povezani, ki delujejo in sodelujejo po svojih zastopnikih v sklopu te oblasti. S tem se nikomur ne godi krivica, ker je vsakomur na prosto dano, da sodeluje in se v oblast vključe. Kdor pa misli, da bo lahko delal in živel brez oblasti, ta naj poskusi, pa bo kmalu prišel do drugega prepričanja.

Seveda pa s same izvolitve odborov tudi še niso vse težave rešene. Rešene ne bodo zlasti tam, kjer bo ljudstvu vseeno, koga bo izvolilo v odbor. Če bodo v odbore ponovno prišli razni špekulanti in protiljudski elementi, gotovo ne bodo delovali v korist ljudstva, ampak v svojo lastno korist. In v takem kraju gotovo ne bo zadovoljstva. Zato je važno, da ljudstvo dobro premisli, koga bo postavilo za kandidata, da ne bo pritoževanja in tarnanja takrat, ko bi razni izvoljeni pomočniki reakcije že uprabili svoje stane metode nad ljudstvom.

Narodni pregovor pravi, kakor si hoš postal, tako hoš spal. Ta pregovor brez dvoma velja tudi za bližnje volitve v odbore naše ljudske oblasti.

Primorski dnevnik o proslavi vstaje v Srbiji

Beograd, 11. jul. Tržaški »Primorski dnevnik« je objavil uvodnik o proslavi štiritletnici vstaje v Srbiji, v katerem pravi med drugim:

»Vstaja v Srbiji je rodila narodnoosvobodilno gibanje, ki je zajelo vso Jugoslavijo. Temu gibanju se je z vsem srcem pridružil tudi svobodoljubna Primorska, ki ji je bilo četrstoletna fašizma čez glavo. Primorska je dobro vedela, da pripada k Jugoslaviji, in to svoje krepko prepričanje je potrdila s slavno in uporniško borbo, ki ni popustila niti za trenutek. Iz srca Trsta, iz tržaških tovarn, preko Soče, od Furlanskih niz in dalje proti severu do planin, pokritih s snegom, povsod so odmevale nepremagljive partizanske puške. To je bil klic k svobodi. Ta klic je prodiral še dalje, v srce Italijanskega naroda. Vsa poštena Italijan, ki je videl nepravično nasilje nad slovenskim ljudstvom in je spoznal, da je bil fašizem skupen sovražnik, je moral iti s slovenskim narodom. Bilo mu je jasno, da poštini in lakrni slovenski narodi ne bodo izvajali nad italijanskim narodom nikakega narodnega pritiska in se je zato tudi on pridružil vstaji. Slovensko in italijansko ljudstvo v Trstu sta skupno prevzela oblast, ker sta skupno preživela mnoge borbe, napore in nevarnosti in ker sta skupno prelivala kri za skupno stvar.

Naj živi bratstvo jugoslovenskih narodov!

Pred jugoslovenskim kongresom enotne Osvobodilne fronte

Beograd, 11. jul. Na dan 5. julija se je odigral v Beogradu brez vsakega šuma politični dogodek, ki se more smatrati kot priloček novega živega političnega gibanja pri nas.

Izvršni odbor narodno osvobodilne fronte Srbije je sklenil, da se obrne na izvršne odbore front vseh ostalih zveznih dežel s predlogom, naj se čim prej sklicje kongres enotne narodno osvobodilne fronte za vso Jugoslavijo, na katerem se bodo izdelali načrti in določile smernice za nastopajoče obdobje, da bi se podrobneje določila notranja organizacija fronte in izvolile vodstvo te močne, vodilne splošne politične organizacije za vso Jugoslavijo.

Volitve v Vojvodini

Nedelja 8. julija 1945 bo ostala v spominu ljudstva Vojvodine kot velik dan, ke so prvič Srbi, Hrvati, Madžari, Slovaki, Rusini in Rumuni, moški in žene iz Vojvodine, skupno in enakopravno, popolnoma svobodno volili svoje predstavniške ureadne oblasti, organe krajevnih in mestnih narodnih odborov. Te volitve v avtonomni Vojvodini so potekle v značaj krepitve narodne oblasti, bile so velika manifestacija bratstva in enotnosti narodov Vojvodine in njihove skupne ljubezni do federativne demokratične Jugoslavije in maršala Tita. Ljudstvo je razumelo veliki pomen teh volitev, kar kažejo tudi prvi, nepopolni podatki o udeležbi na volitvah.

V Novem Sadu je glasovalo okrog 90 odstotkov volilcev, v Subotici 80 odstotkov, v Apstinu 93 odstotkov, v Bački Topoli okrog 90 odstotkov, v Rumi 86 odstotkov. So tudi vase, kjer je vse ljudstvo do zadnjega šlo na volišče in ni zostal niti eden volilec. Med te vase spadajo Gakovo, Sarnevil in Sv. Hubert.

Zvečer po volitvah so bile povsod ljudske veselice in manifestacije bratstva in enotnosti narodov Vojvodine in Jugoslavije, narodni oblasti in maršala Tita. Volitve v krajevne in mestne narodne odbore v avtonomni Vojvodini so bile ponovna, velika skupna zmaga narodov Vojvodine.

Kaj pomenijo kratice?

- OF - Osvobodilna fronta slovenskega naroda.
- IOOF - Izvršni odbor Osvobodilne fronte.
- JNOF - Jedinstveni narodno-osvobodilniški front (Enotna narodno-osvobodilna fronta), je pri Srbiji in Hrvatih to, kar pri nas OF.
- ZMS - Zveza mladine Slovenije — mladinska organizacija v okviru OF.
- SPZZ - Slovenska protifašistična ženska zveza — je ženska organizacija v okviru OF. Na kongresu v Ljubljani pa se je preimenovala SPZZ v
- AFZ - Antifašistično fronto žena, — kakor se imenuje protifašistično žensko gibanje po ostalih delih države.
- USAOF - Ujedinjeni savez antifašistiške omladine Jugoslavije — se imenuje skupna mladinska organizacija vse države. V Glavnem odboru USAOF-a so delegati ZMS in mladinskih gibanj vseh drugih federalnih enot.
- GO - Glavni odbor.
- KPJ - Komunistična partija Jugoslavije.
- KPS - Komunistična partija Slovenije.
- CK - Centralni komitet (Glavni odbor).
- SKOJ - Savez komunističke omladine Jugoslavije (Zveza komunistične mladine Jugoslavije).

Razširitev ženske bolnišnice v Ljubljani

Uprava državne bolnišnice za ženske bolezni v Ljubljani se je že dolgo časa zavedala, da je stavba ženske bolnišnice, ki sprejema pod svoj krov noseče porodnice, otročnice in ginekološke bolnice, znatno premajhna. Že pred drugo svetovno vojno je bil na val porodnic v zavod tolikšen, da je bila uprava primorana odklanjati tiste ljubljanske porodnice, ki so morale roditelj doma in pri katerih ni bilo pričakovati komplikacij pri porodu. Prav tako je morala uprava odklanjati vse one ginekološke bolnice katerih sprejem ni bil res nujno potreben. Poleg tega ni bilo možno v tesnih prostorih ženske bolnišnice vselej strogo ločiti čistih (neokuženih) primerov od nečistih (okuženih) niti po prostoru niti po osebnosti. V tem je obstajala stalna nevarnost širjenja infekcije v zavodu samem.

Uprava ženske bolnišnice je imela že pred 15 leti izdelane podrobne načrte, kako dvigniti stavbo za eno nadstropje in s tem pridobiti preprosto prostora. Vendar prejšnja juroslovenska oblast nikoli ni imela pravega razumevanja za rešitev perečih zdravstvenih problemov in nikoli potrebnega denarja na razpolago. Načrti so ležali leta in leta po mizicah. Med okupacijo se je problem pomankanja prostora in postelj rešil sam od sebe na dokaj preprost način. S tem, da je okupator odrezal vso Gorenjsko in del Dolenjske od Ljubljane, da je ovrnil, kjer je bil mogoč, nemoten prevoz porodnic in bolnic z dežele v Ljubljano je postala sedanja stavba ženske bolnišnice ravno zadosti velika, ker ni mogel priti v bolnišnico skoraj nihče drugi kakor samo ljubljankinje in še te dostikrat zaradi blokad in dolgih političskih ur ne. Kaj se godi medtem z ženskami na deželi, okupatorju ni bilo mar. Da so zaradi fašističnih šikan umirale naše porodnice in otročnice na svojih kmetičkih domovih brez zdravniške in babiške pomoči, je šlo okupatorju kar v račun, saj je tak nameraval v naših krajih iztrebiti slovenski živelj.

Uprava ženske bolnišnice je izkoristila dobo okupacije za to, da je prostore adaptirala in modernizirala, v kolikor so bile na razpolago denarna sredstva in gradivo. V tej dobi je tudi za silo uredila posebno, od otročnice ločeno postajo za novorojenčke. Matere so ta ukrep enodušno pozdravile, saj jim je bil s tem v otroški postelji zagotovljen tako zašelen mir in počitek.

Istočasno je naša narodna oblast na osvobodnem ozemlju pričela načrte, kako rešiti krizo naših zdravstvenih zavodov, ker se je zavedala, da bo naval bolnikov v bolnišnice takoj po vojni jako velik. V načrtu je grajevala velike klinične bolnišnice v Ljubljani, ki bo imela poleg drugih oddelkov tudi sodobno porodnišnico in ginekološki oddelek za nekaj sto posteljami. Vendar bo preteklo do uresničenja načrtov še najmanj 5 let, ker manjka gradivo in za enkrat se ni mogoče nabaviti tako dragocene notranje opreme. Zaradi tega je morala naša narodna oblast misliti na takojšnjo zasilo rešitev vprašanja. Tako bi bilo možno dobiti za žensko bolnišnico čim več prostora, ako bi se priključilo bolnišnici sosedne stavbe. Ministrstvo za narodno zdravje je stopilo v stike z volstvom reda sestev sv. Vincencija, ki je lastnik sanatorija »Leonšič« nasproti ženske bolnišnice. Predstojništvo reda je nujnost razširitve ženske bolnišnice pravilno razumelo in na predlog ministrstva za narodno zdravje sklenilo najemniško pogodbo, s katero se oddaja sanatorij »Leonšič« v najem za dobo dveh let.

S priključitvijo sanatorija »Leonšič« je pridobila ženska bolnišnica sedaj 40 postelj, možno pa bo ob maksimalni obremenitvi namestiti 90 ali celo 120 postelj. V sosedanji stavbi ženske bolnišnice bo porodnišnica z zadostnim številom poročin, s približno 100 posteljami za otročnice in s prav toliko žebelji za novorojenčke. Porodnišnica bo močla sprejeti, čim bo dobila potrebno opremo, pod svojo okrilje do 4000 porodnic na leto, medtem ko jih je mogla sprejeti doslej največ 2000. Porodnice in otročnice bodo torej imele odšle vedno dovolj prostora na razpolago. Nobena naj si ne dela nepotrebnih skrbi, ali bo sprejeta ali ne: sprejete bo vse brez razlike. Novorojenčki bodo ločeni od mater v posebnih posteljah, ki bodo opremljene z boksi in vsemi modernimi pripravami. Vodstvo postaja je poverjeno zdravniku specialistu za otroške bolezni (pediatru). Le na ta način bodo imeli novorojenčki ono nego, ki jo potrebujejo. Otročnice bodo ostajale v zavodu praviloma 10 dni po porodu. Ljubljankinje bodo lahko odhajale domov nekoliko prej, dočim bodo one iz oddaljenih krajev mogle ostati v porodnišnici tudi nad 10 dni, da si pridobe zaipsti moči za potovanje. Obiski otročnic so dovoljeni vsak dan od 13 do 15 po kosilu. Uprava ženske bolnišnice priporoča občinstvu, naj obiskujejo otročnice čim manj, ker potrebujejo po napornem porodu miru

in si žele počitka. Praviloma naj bi obiskovali otročnice samo najbližji sorodniki. Ostali sorodniki in znanci naj počakajo za ostalih 14 dni. Otročnicam bodo napravili s tem veliko uslugo, pa tudi porodnišnici sami. Doslej je je namreč čisto, dogajalo, da je bilo pri eni otročnici istočasno do 10 in več obiskovalcev, ki so zlasti v zimskih mesecih nanesli v sobe mnogo nesnage in blata, pa tudi kužnih bakterij in s tem povzročili okuženje otročnic, ki so za kužne kralj posebno dovzetne in napram njim malo odporne. Kdor torej želi mladim materam dobro, naj jih ne obiskuje prva dva tedna po porodu, zlasti pa ne takoj prve dni po porodu. V porodnišnici bo vedno rezerviranih nekaj sob za noseče žene, ki čakajo na porod. Tu bodo našle zavetje one noseče žene, ki iz socialnih razlogov ne bodo mogle čakati drugod, pa tudi one, ki prihajajo na zavod roditelj iz oddaljenih krajev. Samo po sebi je razumljivo, da bodo naše potrebno nego v porodnišnici one noseče, pri katerih poteka nosečnost nepravilno in je pričakovati komplikacij pri porodu.

V okviru porodnišnice posluje tudi posvetovalnica, ambulaterij za noseče, in sicer vsak dan razen v nedeljah in praznikih od 10 do 11 dopoldne. Tu bodo zdravniški pregledovali noseče in jim dajali navodila, kako živeti med nosečnostjo. Ginekološki oddelek, t. j. oddelek za zdravljenje ženskih bolezni, je nameščen v sanatoriju »Leonšič«. Dočim je bilo prej v ginekološkem oddelku prostora za največ 60 bolnic, bo v sanatoriju »Leonšič«

na razpolago ob maksimalni zasedbi do 130 postelj. Ker bo v bližnji bodočnosti število postelj več kot še enkrat večje kakor prej, bo možno sprejemati v bolnišnici tudi one bolnice, ki so se prej zaradi pomankanja prostora morale zdraviti ambulantno. Poleg tega bo možno v bolnice boljše ločiti čiste (aseptične, neokužene) primere od nečistih (septičnih, okuženih). Dočim je morala prej večkrat n. pr. poleg pacientke, ki je imela visoko vročino, ležati ženska, ki ni imela vročine in je prišla v bolnišnico zaradi krvavitve, bo v bodoče delitev bolnic po prostoru in strežniškim osebam izvedena z vso strogostjo. Le tako bo možno doseči, da se ne bo mogla infekcija širiti od pacientke do pacientke. Uprava ženske bolnišnice je zato določila tri med seboj popolnoma ločene oddelke: čist (aseptični), polčisti (polseptični) in nečisti (septični) oddelek. Ta delitev bo izvedena v ginekološkem oddelku in v porodnišnici. V okviru ginekološkega oddelka v »Leonšič« posluje tudi vsak dan razen v nedeljah in praznikih od 10. do 11. dopoldne in od 4 do 5. popoldne brezplačni ambulatorij za zdravljenje ženskih bolezni, ki je opremljen s potrebnimi zdravili in aparati za zdravljenje (diatermija, Ultraviolesno svetlobo).

Porodnice se sprejemajo v porodnišnico v vsakem času podnevi in ponoči, noseče pa praviloma samo med poslovanjem posvetovalnice za noseče. Nujne ginekološke bolnice se sprejemajo v »Leonšič« prav tako ob vsakem času podnevi in ponoči, v nenujnih primerih pa se sprejemajo praviloma le med poslovanjem ginekološkega ambulatorija. Občinstvo se naproša, naj upošteva te predpise, ker bo le tako možno nemoteno poslovanje zavoda.

Papirničarji za obnovo naše domovine

Veščko delavstvo in nameščentvo se po svoji zravni miselnosti dobro zaveda priborjene svobode slovenskega naroda. V današnjih dnevnih dogodkih koraka služno po poti, ki je začrtala Osvobodilna fronta slovenskega naroda. Pošteno se zaveda, da slovenski narod stoji danes na okopih gospodarske vojne, za katero so pripravljene prav papirničarji, da z voljo in delom prispevajo vse k končni dograditvi naše porušene domovine.

Z geslom »dan dela« papirničarjev za obnovo naše domovine je bil dne 25. junija sestanek delavstva in nameščentva, na katerem smo odločili, da izvedemo v soboto dne 30. junija udarniško delo s parolo, da vsak papirničar s fizičnim nadurnim delom, z razumevanjem in voljo prispeva svoj delež v korist obnove.

Udeležba je bila skoraj stodontna. Pomagali smo pri graditvi ceste, čiščenju železniške proge, gradbenih delih na pogorelem poslopju, na jezni na Fužinah in pri najnujnejših popravilih v obratu.

Izvršenih je bilo skupno 3336 delovnih ur, od tega na graditvi ceste 1068 ur in

je bilo: izkopane zemlje 227 kub. m, prepeljana zemlje 171 kub. m, zravnanje zemlje 171 kub. m, zabetonirani temeljev 6 kub. m, zidobnega gramozca 12 kub. m, zabutih kolov (pilotov) 8 komedov 16 dolž. metrov. Na progi 390 ur, očiščeno 800 m proge. Na stavbah in jezni 540 ur, v delavnica in obratu 1338 ur.

Zaslужili smo pri tem 34.398 Din, od katerega bo nakazano ZSM v Ljubljani 11.466 Din, fondu za obnovo pa 22.932 Din.

Parola »Vsi na delo«, je bila poudarek, da zgrabimo lopate in krampe brez razlike prav vsi in s tem manifestiramo za delo, ki je osnova današnjega časa. Nismo mislili s tem podcenjevati duševnega ali tehničnega dela, temveč hoteli smo naglastiti samo naše geslo »Dan dela« in izkazati čast onemnemu težaškemu delu. Prepričani smo, da bo v bodoče treba še izvajati udarniška dela, ki pa bodo po nastalih prilikah v največjo narodno korist, ako ga opravljamo dnevno neprenehoma vsak na svojem mestu z zavestjo, da delamo za nas vse.

Novomeški vojni zločinci pred sodiščem

Vojaske sodišče izreklo dve smrtni obsodbi.

Pred vojnimi sodiščem v Novem mestu so se pričele v petek dopoldne razprave proti številnim vojnimi zločincem. Ob nabito polni dvorani poslušalcev je bilo privedenih v sodno dvorano v dveh partijah prvih 65 obožencev. Člani vojnega sodišča so bili: predsednik тов. poročnik Rozman Anton in člana тов. kapetan Zemljak Jože in star. vodnik Pirnat Andrej. Obožnici je zastopal javni tožilec тов. poročnik Rus Ciril. Po prečitvanju obožnic in vprašanih predsednika so sledili zagovori posameznih obožencev. Večina njih so skrivalec in dezertirji. Največ obožencev je bilo obojenih na pogojno kazen in na izubo državljanjskih časti.

Goib Franc, rojen 1904 v Birčni vasi, je bil obojen na tri leta prisilnega dela, 5 let izgube drž. časti in denarno kazen 2000 Din.

Vohunka in izdajalka **Hofer Ana**, rojena 1924 v Dol. Sevnici, pristojna v Mirno, na 15 let robije, trajno izgubo drž. časti in na zaplembo njenega deleža na premoženju.

Cetinški Ana, roj. Krkovič, rojena leta 1909. v Motovzu, bivajoča na Suhorju, je bila obojena na smrt z ustrelitvijo. Oboženka je pobegnila iz Suhorja in šla pod okupatorsko zaščito v Kočevje, kjer se je sestajala z gestapovcem Ostrmanom Antonom in Poje Antonom. Izdajalka jima je imena članov KNOO za ves Suhor in položaj partizanske komanje mesta Kočevje. Izdala je tudi okr. odbor OF Kočevje. Na nemški komandi v Kočevju pa je prisostvovala zasiljanju ujetega partizana Česarika Mirka, ki je bil kasneje od domobrancev umorjen.

Ban Milena, roj. 1925 v St. Plju, pristojna v Ribnici, je prejela kazen 5 let prisilnega dela in 10 let izgube drž. časti. Oboženka je živela v prijateljskih odnosih

z Italijani. Polpisala je nekemu karabntnjerju izjavo, ki se je uporabila v procesu proti sestri Tekavc Albini in Ivanki.

Fink Ela roj. l. 1919. v Smolenji vasi pri Novem mestu, je bila obojena na 3 leta prisilnega dela in 6 let izgube drž. časti. B'la je zelo navdušena belogardistka in je kot tipkariča sodelovala z okupatorjem v domobranski informativni pisarni, obenem pa je imela tesne odnose z nemško gestapo.

Črnokoc Klemenč Franc, roj. l. 1920. na Trebelnem, je bil obojen na 2 leti prisilnega dela in 4 leta izgube drž. časti.

Rus Vinko, roj. l. 1925. na Glazju pri Kočevju, je bil obojen na smrt z ustrelitvijo. Obojenec je l. 1943. dezertiral od svoje ednice NOV v Ozlju ter vstopil l. XII. istega leta k domobrancem v Kočevju, kjer je vršil funkcijo obveščevalca 61. domobranske čete. Izdal je celo mrežo OF v Kočevju in položaje NOV. Steer pa je pripadal, otnosno bil aktivni član domobranske ČR.

Vsi obojenici, po številu 117, so v celoti priznali svojo krivdo. Hofer Ana, Cetinški Ana, Ban Milena in Fink Ela so služile okupatorju s tem, da so kot obveščevalke izdale poštene slovenske ljudi, ki so pripadali OF in s tem zakrivila, da so mnogi bili zaradi tega preganjeni, mučeni, zaprti, internirani, da celo ustreljeni. Izdajale so tudi kretanje vojnih edinic ter s tem vršile vojaško špijonažo.

Popravek

Včeraj je v članku »Kazen« na tretji strani, prvi stolpec, prva vrsta namestu »vrča« stalo »lonca«, v četrti vrstici med tekstom citirane pesmi O. Zupančiča pa namestu »mle« — »mlec«, kar s tem popravljamo.

Pri gojencih šole Narodne milice

V opoldanski vročini so imeli fantje svoj zbor. Potem so se razšli in vsak je odšel »po svoje«. Nekateri so sedli v senco, prijeli za zvezek in ga odprli na strani, ki so jo dopoldne popisali, drugi so na travl obujali spomine na partizanske čase in so drug drugemu pripovedovali o borbah, svojih brigadah, o prijetnih in težkih trenutkih. Taki pogovori so stariim partizanom najljubši. Ostali so zopet čistili orožje, tako kot nekdo, ko jim je bila puška najdražja prijateljica. Povsod na dvorišču, med smrekami in nasadi, so sedeli nekdanji zaščitniki, sedaj gojenci šole Narodne milice, in uživali opoldanski počitek.

Stopil sem mednje. Sami stari borci iz naših brigad, tovariši iz nekdanje narodne zaščite, fantje s »teren«, naši stari znanci iz bojev na Dolenjskem, Štajerskem, Gorenjskem in Primorskem. Mnogo jih je, ki so že leta 1942. in 1943. prijeli za orožje, mnogo je takih, ki so od vsega početka sodelovali v narodno osvobodilnem gibanju. Danes pa so tu, v Ljubljani, v učilnicah, kjer si bodo pridobili strokovnega znanja in še večjih izkustev, ki jih bodo usposobila za nove dolžnosti in službe.

Klemen Janko, postaven, mlad mlilčnik, ki sem ga spoznal na dvorišču, se je oprl z obema rokama ob kolena in mi pričel pripovedovati. Govorica ga takoj izda za štajerskega. Govoril je o delu in o borbah na Štajerskem, o iznajdlivosti starih zaščitnikov, kako so lovili »Wehrmanne«, skrivalec in izdajalce, o dobrem in zlem.

Najbolj se je razvel, ko je pripovedoval o borbi s šestimi skrivaleci, ki so se klatili nekje okoli Vozenice in so imeli v gozdu izkopano skrivališče. Takrat je pri neki hiši izvedel zanje. Potem sta šla s tovarišem po vaseh in povpraševala po šestorici. Pri neki hiši sta izsledila prvega in ta jima je izdal skrivališče. V gozdu stano na skoraj nedostopnem kraju naša bunker in presenetila družino. »Odvajda sva jih s seboj.« Je pripovedoval dalje Klemen Janko, »toda tisto noč so nama po naključju ušli. Ker sem vedel, da niso preslišali mojega razgovora s tovarišem, kjer sva se domenila, da bova naslednji dan odšla do neke »javjave«, in sem slutil, da se bodo vrnil v skrivališče, sem postal tovariša na »javjavo«. Sam pa sem se vrnil.«

Ko jih je pred skrivališčem pozvel, naj se predajo, sta se dva podala, za tretjim pa je moral streljati in ga je ranil.

»Kmalu po osvoboditvi«, je pripovedoval dalje, »sem odkril na nekem krajevnem območju na Štajerskem skrivaleca, ki sem ga takrat ranil. Hitro se je vrnil!«

Povedal mi je še, kako je izsledil in razkril kočarič, ki je ukradla našemu kmetu 20 kg masli in je krajo tajila. Že takrat so člani tedanje narodne zaščite odkrivali torove in jih predajali narodnim sodiščem. Na štajerskem je imeja narodna zaščita prav do osvoboditve ogromno dela. Velik delež ilegalne borbe proti »Wehrmannom« in izdajalcem so vršili naši zaščitniki. Ponoči so se vtihočepili v postojanke in vršili aretacije narodnih izdajalcev in zločincev. Zbirali so gradivo za obožnice proti obožencem, držali zvezo med aktivisti v postojankah in odborih v gozdih. Takrat so bili zaščitniki oko in roka narodnih organov.

Martin Rangus je tudi star partizan in izkušen zaščitnik. Mnogo ve povedati o političnem delu narodne zaščite, kako so hodili v vasi in hiše pod Gorjanec, čisto blizu postojank. Takrat je bila narodna zaščita šele v razvoju.

»Kolikokrat smo bili v nevarnosti, koliko jih je padlo, o tem ve vsak mnogo povedati.« Martin Rangus, ki so ga nekdo izdajalec obkolil v rojstni hiši pri St. Jerneju, je pogledal proti učilnicam in dejal: »Danes smo v pravih šolah, v takih, ki nas učijo služiti našemu ljudstvu.«

Gojenci so mi še pripovedovali o tekmovanju, ki sta si ga napovedala oba vzporedna razreda. Nekdo so tekmovali v borbi in iznajdlivosti proti sovražniku, sedaj tekmujejo v učenju in disciplini. Pišejo v stenčias in v večernih prostih urah kritizirajo svoje in svojih tovarišev delo. Drug drugemu pomagajo pri učenju, in kakor so bili nekdo složni in enotni v delu in borbi za osvoboditev, tako so zdaj složni in enotni v učenju in lastni izgradnji. To so nekdanji zaščitniki, ljudje iz ljudstva, borci, ki so izšli iz naše borbe za osvoboditev.

Ko sem odhajal, so odhajali v učilnice ni resli so bili njihovi obraz.

Pišejo nam

»Prizadeti konzumenti«

Prejeli smo daljši dopis, v katerem nam »Prizadeti konzumenti« navajajo celo vrsto samovoljnosti v določanju cen in obenem stavljajo različne predloge. Dopis je dober, toda ima dve napaki: prvič je anonimen in drugič pavšalno navaja samovoljnost posameznih naviljavec cen.

Zato naj povemo »Prizadetim konzumentom« in vsem, ki želijo, da jim dopise objavimo: Ne opisujte nam splošnih razmer, ki jih mi vsi dobro poznamo, marveč nam navajajte posamezne, dobro proučene in točne primere, ki jih je treba v javnosti osvetliti. In drugič: sleherni dopis mora biti podpisani.

Uredništvo.

Narodno premoženje

Vse, kar nam je po veliki vojni ostalo, vse, kar premoremo, je naše narodno premoženje. Zato ne pozabimo vsakogar in ob vsaki priliki opozarjati, da je sleherni zapravljivost ali potrat navidezno tujega premoženja škoda, prizadejana vsemu narodu.

Gledal sem vozača, ki je imel pri bencinski črpalki opravka s svojim tovornim kamionom. Presneto malo mu je bilo mar, da mu je bencin uhajal po tleh. Ko je napolnil tank, je natočil še posodo te redke tekočine, da je opravil čiščenje svojega vozila. Naposled je umazani bencin pljusnil po tleh.

»Ga imate dosti?« sem nalašč povprašal. »Ali bi mi ga lahko kaj odstopil?«

»Šteklenco prinesil« je voljno odvrnil.

Meni pa taka ustrežljivost ni bila prav nič všeč. Niti bencinskega vžigalnika si ne bi zalil z bencinom, s katerim posameznik potratno ravna. To sem omenil tudi temu avtomobilistu. Skomignila sva z rameni vsak po svoje in šla.

Glas iz Bele Krajine

Te dni sem bil v Beli Krajini, se ogledal tu, posedel tam. Povsod isti vtis, ista slika: zadovoljstvo, volja do dela, udarnost. Pripovedovali so mi:

Zasukalo se je. Tako hitro, da sami nismo mogli verjeti, ste odšli od nas, tovariši borci in borke, naši stari znanci. Sedaj, ko vas ni več, prav posebno občutimo, kako radi smo vas imeli. Tako prazni se nam zdijo zdaj naši domovi, naše loze, tako dolgačas nam je po vas. Pogrešamo vaše pesmi, partizanske pesmi o svobodni Seveda ste pohiteli v vse kraje naše domovine dokazovati, da je štiriletna borba končana, da je fašizem in domači izdajalec poražen! V Beli Krajini pa se tako harmonično zliža z naravo vaša pesem: »Kosec koso brus, a žanjica žanje...«

Nadaljujemo delo in hodimo po poti, ki ste nam jo kazali vso dolgo dobo. Obnavljamo svoje domove, urejujemo gospodarstvo, skušamo čim prej zaceliti vse rane, ki nam jih je tako globoko zarezal okupator. Zdaj smo začeli obnavljati daljnovid iz Ozlja in v kratkem času bo zopet zasvetila v naših domovih električna luč. Naše udarno geslo je: v vse kraje Bele Krajine elektriko!

Letina nas je že pošteno skrbela. Ni hotelo padati — bi rekli po naše. Žita, posebno pšenice, bo manj kot lani, ker jo je suša prehitro »stisnila«. Tudi pridelek fižola bo slabši, krompr se bo pa še nekoliko popravil. Orehi in slive še dokaj dobro kažejo in bomo letos sušili več sliv. Nič ne tarnamo, saj če pomislimo na vsa ta štiri milnula leta, ko so bile naše družine tako številne, pa smo vzdržali. Vemo, da nam bodo naše oblasti pomagale,

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Vstajenje pastirja Mrka

Komaj nekaj dni starega so našli orožniki na železniški progi novorojenčka, zavitega v dve namazani in umazani cunj. Odnegli so ga na občino, da ga izroče čististi občinski upravi. Koliko vika in krika pa pohujšanja je bilo tiste dni v občinski hiši, kjer je vedrila in obkročila nesreča JRZ. Najdenček je kar naprej jokal, lačen in prezebel, ne zavedajoč se zločina, ki ga je storila njegova mati, in ne zločina, ki so ga pocenjali pobožni občinski možje nad njim, ki ni ničesar drugega zagrešil kakor to, da si je upel pogledati na ta božji svet.

Po dolgem posvetovanju so mu možje našli botro v osebi stare žene, ki je že od nekdaj imela napako biti botra vsem najdenčkom v fari. Pri krstu je dobil ime Izidor, kasneje so mu pa ljudje sami od sebe nadeli ime Mrk. Mendla zato, ker je bil vedno sam vse zatopljen. Dva, tri dni po krstu je Izidor še javskal v občinski hiši, nakar se ga je umislila stara ženica, vdova brez otrok in ga sprejela k sebi.

Tri leta je bil Izidor pri njej. Ni mu bilo slabo. Dobra, revna žena je skrbelo za otroka ko da bi bil njen. Na Izidorjevo nesrečo je dobra starika nenadoma umrlo. Od tega dne naprej je začel Izidor spoznavati ljudsko in občinstvo zloba. Občina ga je oddala ženski, katere mož je bil pijanec, ona sama se je pa polakomnila stlo dinarjev, ki jih je mesečno sprejemala od občine.

»Pojedel tisti ne bo dosti, za pastirja bo pa kmalu dober«, je dejala, ko ga je pri-

peljala iz občine domov. In res, pojedel ni dosti, ker mu dali miso, a s četrtim letom je postal že pastir. Krava »Liska« in telica »Mudca« sta postali njegovi vsakdanji tovarišiči. Tako je v pastirivanju potekalo njegovo življenje brez večjih izpremenb, le kateri dan je dobil več klofut od pijanega gospodarja, drugič pa več grdih besed od gospodinjca.

Botra, ki jo je večkrat srečal, ni imela zanj drugih besed kot: »Ali si kaj pridem? Moliš kaj?« Ni pa videla njegove raztrgane obleke in ne modric po obrazu, posledič gospodarjevega pretepanja.

Najhuje mu je bilo vsakega prvega v mesecu, ko se je gospodinja vračala z občine z denarjem, ki ga je sprejela za njegovo vzdrževanje. V teh dneh se je vedno drla nadenj: »Za ta umazani denar te moram rediti, pastir!« Ob teh prilikah se je navadno sprla z možem, ki ji je vzel denar in odšel z njim v gostilno. Zvečer se je vrnil p'jan in, namesto da bi Izidorju prinesel srajco, ki jo je tako krvavo potreboval, ga je do iznemoglosti pretepel.

Občina je za vse to ostala gluha in slepa. Čeprav je dobro vedela, kako postopajo z njim. Kadar ga je župan videl, mu ni vedel drugega povedati kot: »O, saj rasteš!« Kar kmalu boš dober za hlapca.« Pri tem ga je premeril od pet do glave in mu otipal roki.

Najraje je bil na pašji »Lisko« in »Mudca«. Če mu nista nagajali, je premišljeval o vsem, kar se je godilo okrog njega. Pre-

mišljeval je največ o občini, materi in botri. Te tri stvari ni mogel doumeti. Četudi še mlad, je čutil, da bi ga morali ti trije ljubiti in mu pomagati, a glej, vsi so mu tako sovražni: mati ki ga je zavrola, botra, ki ne vidi njegove raztrgane obleke in občina, ki ga noče rešiti iz trpljenja. In vendar bi moral biti nekdo na svetu, ki si skrbel zanj. Kdo je ta? Na to vprašanje si misli Izidor ni znal odgovoriti.

Vaščani se niso dosti brigali zanj. Tu pa tam je čutil pomolvalen pogled, včasih pa tudi izza vogla vrženo besedo: »Pankrt!« Imel pa je v vasi tri prijatelje: bajtorja Zoreta, ki se je preživljal s krampanjem re zelezniki, študenta Ivana, ki ga je videl samo ob počitnicah, in pa šivilji Pepco. Tri trije so ga ljubili in marsikateri kos kruha je prejel iz njih rok. Pepca je tudi skrbel za njegove raztrgane hlače. Kadar mu je bilo najtežje, se je spomnil Zoretovih besed: »Vse bo dručake, Izidor, takrat boš mel tudi ti dom«, se potolažil in ves lepše gledal v svet.

Tisto leto, ko je dopolnil svoj trinajsti rojstni dan, so prišli Italijani in Nemci v deželo. Nekako ob istem času so izginili iz vasi neznanu kam Pepca, Ivan in Zora. V vasi je zavrelo. Govorilo se je mnogo, nihče pa ni mogel najti sleda za njimi. Ko pa so se jeseni razširile po vasi prve govornice o partizanih, je Izidor razvozljal uganke: miker drugje niso njegovi trije prijatelji, kakor pri partizanih! To veliko odkritje je skrbno skrival v svojem mladnem srcu. Prvi mah je skoraj malo zameril Pepco, Zoretu in Ivanu, da se niso poslavl-

li od njega in da mu niso zaupali svojega odhoda.

Hrepenenje, da bi jih videl, je postajalo v njegovem srcu iz dneva v dan vse večje. V mislih je prebrskal vse košenole, gmajne, gozdove in polja, da bi jih našel. Rad bi šel v gozd na skrivna mesta, toda delo in gospodarjevo nadzorstvo mu je onemogočilo to zamisel. Kar bolan je postajal in ves nestrpen je pričakoval Velike noči. Takrat bo imel edini prosti dan v letu in ta dan hoče posvetiti iskanju partizanov, svojih prijateljev.

Na Veliko soboto je pripravil vse potrebno za naslednji dan: krmno za »Mudca« in za »Lisko«, nacepil drva, proti večeru je prinesel v brenti vodo iz daljnjega studenca in še sto drugih del, ki so padela na njegova mlada ramena. Ponoči je opral umazane hlače, jih posušil in zašil. Tako je pričakal jutro Velike nedelje. Zgodaj je vstal, se umil in odšel v cerkev k Vstajenju. Še nikoli v življenju ni tako zatopljen molil. V molitvi se je spomnil Pepce, ki mu to leto za praznike ni mogla zašiti hlače, Ivana, ki mu ni poklonil pirha in Zoreta, ki mu ni voščil: »Vse bo drugače, Izidor, takrat boš tudi ti imel dom!« Celo matere, občine in botre se je spomnil. Ko je župnik govoril s priznice, je pristihnil. Govoril je o ljubezni, ki mora vladati med ljudmi, in o sovrastvu, ki ga morajo čuti ljudje in do partizanov. Izdajajo je zabolelo v srcu. On, Izidor, da bi sovražil Pepco, Zoreta in Ivana? Te tri, ki so se edini od vseh v fari našli in mu nudili kos kruha in toplo besedo? Ne, tega Izidor ni smogel in tega tudi nik-

dar storil ne bo. Začudeno je strmel v župnika, ki je izustil tako nepremišljene besede, mu zameril in ga ni več poslušal. Nestrpen je pričakoval konca maše. Pred cerkvenimi vrati je za trenutek obstal in se zazrl v vzhajajoče sonce. Vse ga je prevzelo. Začuden se je ozrl, ko je začutil na ramenu mesnato dlan nekdanjega župana, ki ga je kakor ponavadi premeril z očmi od pet do glave, rekoč: »Sedaj si pa že dozorel za moj grunt. Po praznikih pričem pote. Pripravi se!« Izidor mu ni nič odgovoril in tudi botri ne, ko mu je rekla: »Si kaj pridno molil? Le moji in partizanov se boji!« Ko je hitel proti domu, je premišljeval, kako to, da vsi tisti, ki so grob ravnali z njim, sovražijo partizane, vsi tisti, ki so ga ljubili, pa so odšli v partizane. V hlevu na jaših poleg »Mudca«, ga je čakal tenek kos potice, ki mu jo je pripravila gospodinja. To je bil edini dar v letu. Pobasal ga je v notranji žep sukničja, še edrat z oči in ljubeč »Mudca« in »Lisko« in skoraj stekel proti gozdu. Kam? Nikamor drugam ko v goro k studencu. Če nikjer drugje, tam jih bo našel. Brez vode ne morejo živet. Štiri dobre ure je hodil, preden je dospel na določeno mesto. Zelene bulke in kufavičje petje ga je pozdravilo. Ko se je malo ohladil, si je stekel sukničje, ga položil na zemljo in sedel nanj. Iz žepa je vzel kos potice, da ga ne bi zdobil. Ves nestrpen je nespoto pristuškoval na vse strani, a kadar se je ozrl v izvir, se mu je zdelo, da vidi smehljajoče se obraze svojih velikih prijateljev: Pepce, Zoreta in Ivana. Ali jih bo še kdaj videl v resnici?

(Nadaljevanje s 3. stran.)

Če bo treba, kot na otmer sedaj, ko smo prešli dovoljno količino živeža za vse one, ki so ga bili potrebni. In ta hrana je prispela v Belo Krajino vkljub razdrti železnici, vkljub vsem prevoznim težavam. Vse to je zmogla naša volja — udarniško delo.

Preteklo zimo so prihajali naši aktivisti predavati o različnem, o grškem vprasanju, o UNRI, o kmetiskem gospodarstvu v Sovjetski zvezi itd. Na koncu smo se razgovarjali o naših težavah. Večkrat je padla beseda galice. Ugibali smo, kako bi jo mogli dobiti. Če drugače ne, pa z letalom. Pet aeroplanov in galice bo dovolj. Pa jih ni bilo treba več. Nekaj tednov po zloemu Nemčije nam je kmetijsko ministrstvo federalne Slovenije poslalo toliko galice, kolikor jo je kdo hotel. Kdo bi nam bolj ustregel; kdo bi nas bolj zadovoljil. Naše trije kaže sedaj tako, kot že dolgo ne. Prevesi so polni, da že sedaj komaj držijo. Le pridite na trgatav pa še druge važne fante pripeljite, saj jih toliko poznamo, zaa vse bo dovolj.

Prišel sem do čebelarjev. »Kako bo letos pridelek? Bomo kaj namazali povitice?«

»Kar gre. Z medom smo zadovoljni. Panji so prišli precej ob živali, ker je pre zgodaj prišla mena, ko so bile čebele še v razvoju. Rojev ni in kaj bo z našim načrtom, da zberemo in darujemo do sto rojev za najbolj prizadete predele na Goriškem, Gorenjskem in Štajerskem? Nekaj panjev kranjčev imamo že narejenih, ostali les je pripravljen — vse brezplačno, a rojev ni. Ostali pa bomo mož beseda — čeprav šele drugo leto. Čitali smo v »Poročevalcu«, da računajo čebelarji Ljubljane in okolice na medenje hoje pod Krimom. Pri nas te paše ni, a tudi naše čebele bi lahko nabrale mnogo tega medu, če bi jih mogli prepeljati tja. Pojasnil sem jim, da jim je prevoz čebel zasiguran, naj se le združijo in naj prijavijo število panjev kmetijskemu referentu okrajnega NOO, ki bo skupno s čebelarškim odsekom Kmetijske zadruge uredil prevoz.

Porazgovorili smo se še o Trstu, Celovcu, o ureditvi razmer na Poljskem, volitvah v Angliji, o veliki važnosti paktov, ki so jih v zadnjem času sklenile Francija, Jugoslavija, Češko-slovaška in Poljska s Sovjetsko zvezo, o vprašanih naše domače politike in domačega gospodarstva. Vsa ta vprašanja so razmotrivali ter odgovore in svoje mnenje postavili tako pravilno, da bi lahko povsod nastopali kot naši dobri politični aktivisti, čeprav je njihovo vsakdanje delo odmev žuljavih rok. Košmerlj Vinka.

Antiskabični ambulatorij

Ambulatorij za zdravljenje garij ozdrroma srbečice — zdravstvenega odseka MOOP — Okrožnega mesta Ljubljane, Delavski dom, vhod iz Bleivselevo ceste, sprejema v zdravljenje garij civilne osebe. Žene se sprejemajo od 8. do 10. ure, možki pa od 10. do 12. ure.

Zdravljenje obstoja v čistilni kopeli in v enkratnem mazanju z zdravilnim mazilom. Obleka in perilo se istočasno razkuži. Priporoča se, da prinese vsak po možnosti sveže perilo in brisačo s seboj. Važno je, da se zdravijo istočasno vsi člani družine, ker je sicer ponovna okužba možna, če je tudi samo en član družine še ostal doma bolan. Popolna snaga posteljnine in vsega stanovanja je glavni pogoj uspešnega zdravljenja in preprečenja ponovne okužbe.

Vsakdo mora prineseti s seboj nakazilo zdravniku, bodi že tako zasebnega ali pa zdravnikov Socialnega zavarovanja oziroma brezplačnega ambulatorija zdravstvenega odseka Okrožnega mesta Ljubljane v Mestnem domu.

Začasno se v istem ambulatoriju sprejemajo tudi ušve osebe zaradi čistilne kopeli in uničenja uši. Žene se sprejemajo od 15. do 16. ure, od 16. do 17. ure pa možki.

Tih šelast listja ga je zbudil iz razmišljanja. Srce mu je pričelo biti s tako močjo, ko da bi mu nekdo s kladivom tolkel po notranji strani prsi. Ko se je ozrl vstran, od koder je prihajal šum, je zagledal mladega fanta v italijanski uniformi. Na kapi je imel rdečo peterikrako zvezico. Partizan! Od stinega doživlja je onemel in skoraj prigradel k zemlji. Partizan ga je začuden pogledal. Na vprašanje, kaj dela tu, mu Izidor ni mogel odgovoriti; le kos potice, edij dar v letu, mu je ponudil.

»To sem ti prinesel, je komaj izustil Izidor.

»Meni?«

»Partizan... je začel pastir »Mrk«. V Izidorjevih očeh je bilo toliko ljubezni in iskrenosti, da je mladega fanta kar prevzel. Pristopil je k otroku se vsedel poleg njega in vzlet iz njegovih tresočih se rok tenek kos potice. Ni vedel, da Izidor že ves dan ni jedel.

»Praviš, da si prinesel meni — partizanu? Kako ti je pa ime?«

»Izidor, ljudje me pa kličejo za Mrka...«

»Zakaj?«

Toplota partizanovih besed in roka, s katero je objel njegov vrat, so Izidorja opogumili. V začetku s tresočim se pozneje že z mirnim glasom je opisal svoje življenje. Vse, prav vse je partizanu povedal. Ko je končal, je z značilnim glasom hrepeneče vprašal: »Ali veš, kje so Pepca. Zore in Ivan?«

»Mislim, da vem. Mogoče boš Pepco že nočjo lahko videl.« Po otročevem osrisu je partizan spoznal Pepco, aktivistko OF, ki je do ogle na tem aktivno. »Ali utegneš? Bi hotel z mano v dolino?«

Na Krško polje!

»Zdaj pa vidim, da gre za res!« In da niso bili lističi: Na Krško polje! kar tako vrženi iz zraka, je glasno pomislila ljubljanska žena, ki je opazovala mladino. Kako se s pesmijo in odlično besedo odpravljajo na delo na zapuščenem Krško polje.

Na Krško polje! Mladina, vajena lahkih del, se je odločila, da prime v roke motike, pluge, brane in krampe, da skupno s svojimi kmečkimi tovariši obnovi zemljo, ki je po krivdi okupatorja in domačih Judežev ostala zapuščen in neobdelana.

»Same besede so jih!« je dejal neki nergač, ko je ob priliki mladinskega kongresa opazoval navdušene mladince.

Tako je ta gospod tudi v bivši protimladinski Jugoslaviji govoril, ne pomislil pa, da je z novo, Titovo Jugoslavijo, vstala tudi nova mladina, kateri ne bo nihče zapiral poti. Danes mu naši mladi odgovarjajo z delom!

Na Krško polje! Srečno pot in mnogo uspehov vam, mladina, voščil Ljubljana in z njo vse slovensko ljudstvo! Spoznali boste mladino kmečkih domov, od katere ste bili pred vojno tako ločeni, spoznali in obdelovali boste našo dobro slovensko zemljo, ki bo nam, srečnim državljanom svobodne Titove Jugoslavije kaj kmalu rodila naš kos kruha.

Žuljavih rok se boste vrnili na svoje domove in prav ti žulji vam bodo prinesli bogato spoznanje, da bomo etno z delom dosegli obnovno naše domovine!

Zadnje priprave

Ljubljanska mladina, ki se je v torek popoldne s prisrčnim mitingom na Taboru za nekaj časa poslovila od svojega dragega mesta, se zdaj vneto pripravlja za odhod na Krško polje. Treba je brž pregledati vse priprave, storiti še to in ono, oskrbeti še marsikatero potrebnost, da bo delovno taborjenje na Krškem polju rodilo tiste uspehe, ki jih od ljubljanske mladine vsi pričakujemo in ki bodo temelj nadaljnjim takim pokretom naših mladinskih delovnih brigad.

Za prostovoljno delo na zgodovinskem in tolikanj izmučenem Krškem polju se je po ljubljanskih kvartih prigraslilo okrog 900 mladcev in mladink, starih nad 15 let. Najbolj so se izkazali Trnovčani, ki jih je okoli 150 in bo verjetno kot najbolj povezani z zemljo tovarišem za zgled. Za taborjenje so pripravljene lesene hišice in sestavljen je natančen delovni raspored. Mladina bo delala dnevno po 6 do 7 ur, ostali čas bo posvečen političnim predavanjem, pouku, pripravam za mitinga, kulturnim prireditvam, telesnemu razvedrilu in počitku. Delo se bo vršilo v udarniškem duhu: ljubljanska mladina bo tekmovala z mladino celjskega okrožja, ki bo taborila v Brežicah. Krško polje bo v redni zvezi z Ljubljano.

Stenski časopis v palači Bate bo svojeje in druge ljubljanske stalno obveščal o življenju in delu delovnih tabornikov na Krškem polju. Nekateri starši pa pojdejo z mladci na Krško polje, da bodo pomagali pri kuhanju. Za dobro in izdatno hrano je poskrbljeno.

Želimo, da bi ljubljanska mladina našla pri obnovi Krškega polja in brežiškega okrajna plemenito zadoščenje in da bi tako ustvarila podlago za bodoče podobne akcije, saj je verjetno, da bo ustrezno predlogu staršev kvarta Gradšče, ki so rekli, naj se mladina ne pošilja samo letos na deželo, marveč naj se to ponovi vsako leto. Z delom in ljubeznijo med narod! — to naj bo geslo naše mladine.

Tov. Vida Tavčarjeva, komisarka brigade z mladino, določena za Krško polje, na poslovnem mitingu na Taboru

Vagoni na poti čez Savo

Mnogo smo že slišali in čitali o udarniškem delu naših vrlih železničarjev, toda še zmerom je med ruševinami in razdejanim na železnih in okrog njih, ki ga je pustil za seboj pobesneli in onemogli okupator, priložnosti dovolj, da zmerom znova lahko dokažejo, kaj zmore neupogljiva volja, kaj lahko doseže udarniška poteza, pa naj se zdi ovira še tako težka, zapreka skoraj nepremostljiva.

Med izrazite podvige te vrste moramo prštevat edinstveno — in ko to pišem, malone docela uspešno — zamisel, ki je našim železničarjem v pičlih nekaj dneh brez posebnih investicij in brez velikega hrupa omogočila povečati vozni park za nekaj sto tovornih vagonov, ki so zaradi porušenih mostov pri Črnučah in Lazah od osvoboditve obležali neizkoriščeni na zbiralnih tirih v Beričevem in na Črnučah ter na progi tja do Kamnika. Medtem ko obnova mostu pri Lazah še čaka boljših časov — ker pač ne spada med najnujnejše — se dela za dvig porušenega in pogreznjega srednjega oboka na črnuškem mostu zadovoljivo bližajo koncu. Seveda je potreba vagonov prevelika, da bi moglo sto in sto voznih sredstev čakati na svečano otvoritev zopetne neposredne zveze med Kamnikom in Ljubljano čez popravljene most.

Tu so sedaj posegli vmes naši železniški inženirji in prerezali gordijski vozni park za naslednjim načrtom: Predvsem so obnovili del proge od Ježice do Ljubljane, ki so jo odnesli okupatorji, nato pa so s tirom tik pred cestnim prelazom krenili po desni strani državne ceste proti Črnučam, preko mostu ter še 100 m tako, nato pa zavili po zasilni zaseki nizdol ter tik pred uvozno kretnico v povečano postajo na Črnučah priklopili ta časni ter na glavni prevoznici tir. Tračnice so položene za skrajno silo, vendar pa dovolj trdno za potiskanje posameznih vozil s črnuške strani s strojem in nadaljnje pomikanje s človeško silo tja do cestnega prelaza na Ježici, kjer se zbirajo drug za drugim, da jih v skupinah odvažajo v Ljubljano ter po pregledu uvrstijo v tako potrebne vlakovne garniture. Zasilna proga je skoraj 600 m

bil neverjetno podobni obrazu njegove botre in občinskim mtžem.

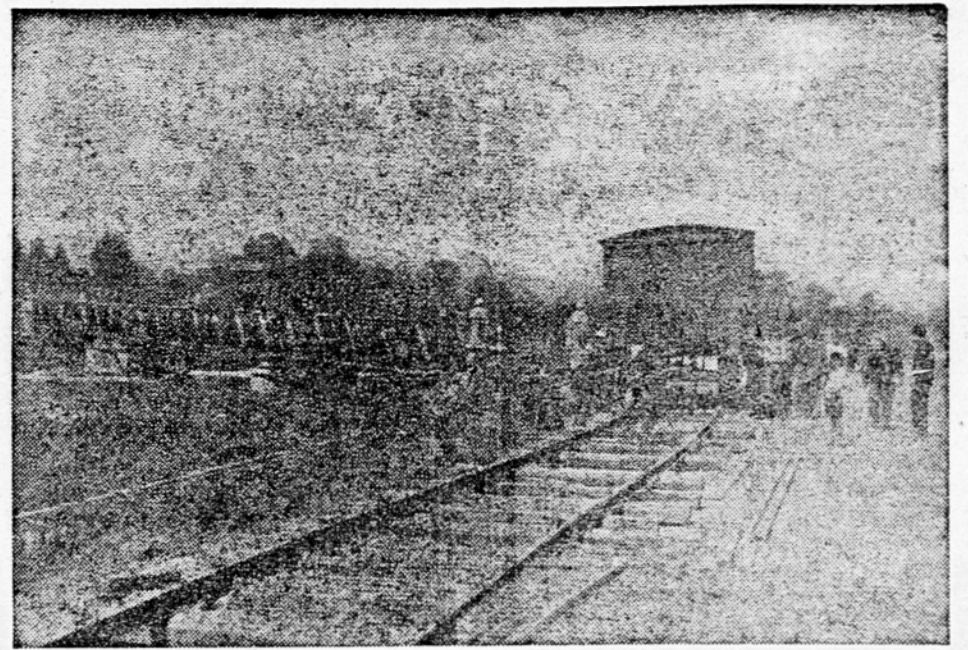
Pepca je pa kar naprej govorila: »Mi se ne borimo za tako Jugoslavijo, kakršna je bila ona pred prihodom Italijanov in Nemcev, ne, mi se borimo za novo, tako, v kateri bo za vse prostora. Za vse, ki bodo posteni in ki bodo delali. Nič več razlik! Delavce, kmet in vsak pastir« pri tem je pogledala na zamaknjena Izidorja, se mu ljubeče nasmejala in nadaljevala, »bo imel pred seboj svoj kos kruha! Nova Jugoslavija bo mati vsem ožim, katerim je bila prejšnja mačeha!«

Izidor je prebledel. Dva pogleda sta se spojila: Pepčin in njegov. Srce mu je nemirno utripalo. Odgovor na tisto vprašanje, ki ga je že stokrat in stokrat zaman postavljaj, ko je pasel »Mudoš in »Lisko«, se je razvozlat. Spoznal je tisto, za kar se bore partizani, bo vsem dosedaj tlačnim prineslo rešitev, vsem, tudi najdenčkom...

Po govoru so Pepca in drugi z njo zapeli pesmi, ki jih še nikoli ni slišal. Med petjem se je zopet spomnil besed umrlega Zoretca: »Vse bo drugič, Izidor, takrat boš imel tudi ti dom!« V Izidorju je kipel in ko ga je Pepca vprašala: »Ali se misliš vrniti?« jo je začuden in s strahom pogledal: »Samo tega ne; pri tebi, pri partizanih ostanim!«

In pastir Mrk je ostal pri partizanih. Iz otroka je postal borec, ki se je boril za pravico vseh zatiranih. Nikomur ne bo hlapček, najmanj pa županu, ki mu je vedno otipaval roke. On, pastir Mrk, je vstal, našel je botro, mater in občino, našel je vse: Pravico!

Jože Bon.

ga prelaza in na ravno progo, kjer so dokončno na varnem. Kljub pekočemu soncu in sorazmerni počasnosti, ki je iz varnostnih razlogov neogibna, gre delo prav za prav naglo od rok. Prvi dan so z levega brega Save na desni breg prepeljali 18 vagonov, naslednji dan 50 in potem zmerom več. V četrtek pravijo, jih bo zmanjkalo, vsaj vseh takšnih, ki so vredni truda in rizika za to svojevrstno pot s Črnuč na Ježico in dalje v vozni park jugoslovanskih državnih železnic.

Naši železničarji so tudi pri tej akciji pokazali, da se ne strašijo nobenih naporov, samo da bi čimprej izpolnili važno nalogo, ki je vprav njihova — obnoviti železniški promet in tako čimprej omogočiti normalno izmenjavo blaga in izravnavo življenjskih pogojev tostran in onstran Save in vseh drugih rek, ki so okupatorju tik pred žalostnim koncem nudile zadnjo priložnost, da nam je povzročil toliko škode. Kogar zanima podjeto naših železničarjev, naj stopi tja do savskega mostu in vide! bo na lastne oči, kaj pomeni — delati udarniško!

delga, prevoz pa je združen s posebnimi težavami zaradi vzpona odnosno padca na nasprotni strani, kar nalaga delavcem še izredno mero previdnosti. Tudi istočasni cestni promet preko črnuškega mostu je temu ne navadnemu romanju vagonov čez Savo tu in tam zelo v napotje. Toda navsezadnje imajo cestna vozila na »svojem« mostu vendarle prednost!

Delo za izvedbo tega transporta na kolesih se je začelo preteklo soboto ob 13 in je pri njem od nedelje dalje zaposlenih povprečno po 120 ljudi z 10 delovnimi urami na dan. Neposredna skupinovodje — tovariša Remec in Omahen, ki jima stoji ob strani šef progovne sekcije tov. inž. Eleršek — sta delavstvo razdelila v več različno močnih skupin, ki prevzemajo vagon za vagonom — na mostu smejo biti le trije naenkrat, ločeni med posameznimi oporniki — na raznih odsekih njihove poti; najprej na vzponu od črnuške strani, kjer si po skrbnem računu pomagajo z vrvmi, potem dalje do vstopa na most, za tem po mostu in slednjic od točke, kjer se proga strmo nagne do cestne-

Po domovini

KAKO JE ZLATKO GRGOSEVIĆ »RESEVAL« HRVATSKO KULTURO.

Dne 6. julija je bila v Zagrebu pred sodiščem za obrambo narodne časti razprava proti skladatelju Zlatku Grgoseviću, profesorju Glasbene akademije. Grgosević je bil obtožen, da je leta 1940. pristopil k ustaškemu društvu »Uzdаница«, katero je bil ustanovil Mile Budak. Pisal je kritike o glasbenih prireditvah v Budakovem glaslu »Hrvatski Narod«. Leta 1941., ko so se ustaši polastili oblasti na hrvatskem ozemlju, pa je sprejel službo šefa v pododdelku za umetnost, književnost in tisk v Budakovem prosvetnem ministrstvu. Ves čas okupacije je bil v službi ustaške pravde, se družil z Nemci in navezoval z njimi kulturne in osebne stike. Državni tožilec je Grgosevića obtožil posebno zaradi tega, ker je bil od jeseni 1942 dalje tudi voditelj glasbenega programa zagrebške radijske oddajne postaje, katere vrhovni namen je bil razbitje edinstva jugoslovanskih narodov in oslabitev borbe OF. Kot mož na tem položaju je pisal uvodnike v propagandnih brošurah zagrebške radijostaje ter pritiskal, da je glasbeni spor tedaj ustanovi privabljal radijske poslušalce v sfero Paveličeve politične koncepcije. Slednjic je Grgosević zasebno počeval Paveličeve hčer od l. 1943. do 1944. ter je približno 15 krat prišel na obisk v Paveličevo vilo.

Sodišče je prišlo do prepričanja, da je Zlatko Grgosević kriv dejanj, navedenih v obtožnici in je bil obsojen na 10 let izgube narodne časti in na 6 mesecev prisilnega dela.

OBSOJEN HVALOPEVEC

Pred sodiščem narodne časti v Šibeniku se je moral zagovarjati nedavno zobar Mihajlo Jerinić, ki je po zloemu stare Jugoslavije 1941. napisal slavospev, v katerem je proslavljaj Mussolinija, Hitlerja in Paveliča kot svetnike in bogove. Ko je italijanska okupatorska vojska vkorakala v Šibenik, je naredil pesem z naslovom »Fidel Alduc«, katero je posvetil majorju italijanske fašistične vojske. Ta »pesem« izraza veselje, ker je smel in mogel njen avtor stisniti roko fašističnemu vojaku, katerega je imenoval svojega brata. Leta 1941. je Mihajlo Jerinić zbral svoje zamke in vezani besedi ter jih posvetil izdajalcu Paveliču. Opeval je Paveliča, Spoltskega vojvodo in druge okupatorje Hrvatske. Jerinić je vsa naslednja leta vzdrževal živahno korespondenco s Paveličem, njegovima »ministroma« Milovanom Žaničem in Milom Budakom ter z raznimi Paveličevimi »velikimi županji«. Zaradi tega obnašanja pod okupacijo je sodišče v Šibeniku obsodilo Jerinića na trajno izgubo narodne časti.

SKRB ZA INVALIDE

Naše narodne oblasti si prizadevajo, da bi invalidom omogočile čim dostojnejše življenje. Mnogi bodo lahko dobili zaposlitev v poklicih, za katere bodo posebej izsolani. V prvi vrsti pa mora država invalidom nuditi tisto, kar jim je najpotrebnejše. V tem cilju je bil v Beogradu osnovan osrednji invalidski dom, ki je bil za časa okupacije precej poškodovan in so ga takoj popravili. V njem živi danes 1250 invalidov. V tem domu se vršijo tudi strokovni tečajji za novo izsolanje vojnih pohabljenecv. Tudi v Sarajevu pripravljajo doma za invalide, in sicer bo v ta namen prirejena stavba bivšega okrevališča za otroke.

SOLSTVO V MEZISKI DOLINI

V našem okraju je 13 ljudskih šol. V Prevaljah je pričel redni pouk že maja, več šol pa je potrebno popravil. V Prevaljah se je začel strojni tečaj, ki ga obiskuje 34 učenč iz vseh krajev Meziške doline. V Mezičci se je otvoril otroški vrtec in tečaj za vrtnarice, ki ga obiskuje 12 gojenk.

SPREJEM MAKEDONSKE DIVIZIJE V SKOPLJU

Pred nekaj dnevi se je 48. makedonska udarna divizija vrnila v Skopje. Domočini so jo sprejeli z velikim navdušenjem ter so vojake obisali s cvetjem. Po vojaški paradi je bil na trgu miting in ob tej priliki je generalni major Slavko Rodić govoril o bratstvu in edinstvu, ki se je sivalo v borbi proti okupatorju. Dejal je med drugim: »Takšna jugoslovanska vojska, ki na pozna krajevni mej, temveč ve samo za našo svobodno federativno Jugoslavijo, bo znala odbiti vsak poskus napada na našo državo ter bo pokazala sovrazniku svojo močno roko.«

POZORNI BANOVSKI MLADINCI

Dne 28. junija zvečer so mladinci iz Banovce opazili 3 sumljive tujece. Takoj so obvestili Narodno milico in prebivalstvo. Neznana trojica se je med tem skrila v žitu. Ko pa je uvidela, da je beg nemogoč, se je predala. Bili so trije nemški ujetniki. ki so pobegnili iz delavskega bataljona.

POMOČ SELSKI IN POLJANSKI DOLINI

Iz škofje Loke poročajo: Kljub temu, da še ni vsega dovolj, je bila v prvi vrsti dana pomoč Selski in Poljanski dolini, saj sta bili tudi najbolj prizadeti. V zadnjem mesecu je bilo razdeljenega 429 m ženskega, 630 m moškega blaga, več izdelanih oblek. 50 parov čevljev, posteljne perila in kuhinjske posode. Za podpore je bilo skupno izplačanih 30.044 RM, od katerih je bilo 1703 RM prostovoljnih prispevkov. Preskrbljeno je bilo tudi za družine, ki se vračajo iz taborišč. Za bodoče delo so v načrtu dežji domovi in dom za onemogla.

NOVE PROMETNE ZVEZE

Vzpostavljena je vsakodnevna zveza v avtobusnem prometu med Reko, Kraljevicom in Crikvenico. Trikrat na teden vozi avtobus med Gospičem, Crikvenico in Senjem kakor tudi med Karlovcem in Ogulinom.

DAROVJI ZA OBNOVO

Pr eden je bilo na Hrvatskem zaključeno zamenjavanje kun v dinarje, so nabrali delavci in nameščenci v Zagrebu 80 milijonov kun za poškodovane kraje.

Avtobusni promet Logatec—Idrija

Z 12. t. m. bo vzpostavljen na progi Logatec-Idrija reden avtobusni promet. Avtobus obratuje vsak dan dvakrat v obeh smereh. Iz Idrije odhaja ob 5.10 in ob 16.50, iz Logateca pa ob 6.40 in 18.50.

Avtobusni promet na progi Maribor—Ljutomer in Maribor—Središče

Z 10. t. m. je vzpostavljen reden avtobusni promet na progi Maribor—Ljutomer. Avtobus odhaja vsak dan iz Maribora, Glavni trg, ob 6. prihaja v Ljutomer ob 8.25 ter se vrača iz Ljutomera ob 12. s prihodom v Maribor ob 14.30.

Z 11. t. m. je uveden reden avtobusni promet na progi Maribor—Središče. Promet pa se vrši zaenkrat samo do Ormoža. Čim bo nad Ormožem in Središčem popravljen most, bo takoj podaljšana proga do Središča. Avtobus odhaja vsak dan iz Maribora, Glavni trg, ob 6.15, prihaja v Ormož ob 8.22, od koder se vrača ob 11.54 s prihodom v Maribor ob 14.11. Popoldne vozi avtobus samo do Ptujja. Maribor odhoda ob 17., Ptuj prihoda ob 17.57, iz Ptujja odhoda ob 18.30 ur, Maribor prihoda ob 19.32.

Akademiki! Obvezni sestanki za vse študente ljubljanske univerze bodo: za juriste v petek ob 1/20. v balk. dvorani, za tehnike v soboto ob 1/20. v balk. dvorani, za filozofe v petek ob 1/20. v slovanskem seminarju.

NAŠE GOSPODARSTVO

Od kje težave in kako jih rešiti

Posamezni naši ljudje včasih nasedajo sovražni propagandi, češ kaj je z obljubami, ki so jih včasih dajali partizani o boljšem življenju v novi Jugoslaviji. Partizani stalno zabavljajo čez razmere v stari Jugoslaviji, a je bilo takrat le vsega dovolj, zdaj pa manjka vsega. Ker so težave oskrbovanja res velike in jih ljudje težko prenašajo, ni nič čudnega, če nekateri nerazumni ljudje nasedajo tej propagandi. Zeleni bi, da bi bile težave že za nami. Tudi mi to želimo. Toda to se ne da doseči čez noč. V koliko pa bomo skrajšali dobo težav, pa je odvisno samo od nas. Tisti, ki širijo nezadovoljstvo med našimi ljudmi pa nečesto povedati, da mi nismo dobili polnih skladišč, kot jih je imela stara Jugoslavija. Dobili smo le porušene domove. Porušil jih je okupator, veliko pa so k temu pripomogli prav tisti, ki danes prispevajo ljudem o dobrotah v stari Jugoslaviji.

Evo slike: V teku okupacije je bilo pri nas uničenih okrog 350.000 kmetij, ogromno polja je ostalo neobdelana, drugo pa je bilo slabše obdelano kakor v mirni dobi. Živinske črede so bile zmanjšane za 50%. Uničenih je bilo 15 milijonov sadnih dreves in nad 84.000 hektarjev vinogradov. Po mnogih predelih so ostali kmetje brez poljskega orodja. V mestnih področjih je bilo razrušenih 70.000 javnih in zasebnih zgradb, 25% industrije je bilo popolnoma uničene, koliko pa delno in iz kolikih obratov so bili odpeljani stroji, pa še nimamo natančnih podatkov. Nemci so tudi uničili ali odpeljali lokomotive in vagoni, uničili so številne mostove, postaje in predore. Ogrorna gospodarska škoda je to in gre v težke milijarde. K temu pa je treba prileti še zmanjšanje človeške delovne sile, saj je bilo samo pobitih in pomirnih zaradi vojne 1.685.000, potem pa je treba k temu prileti še tiste, ki so bili zaradi vojnih razmer odtrgani od rednega dela.

Korenine vseh današnjih težav so v gornjih številkah. Težave bodo minile, ko bomo pozidali porušene domove, ko bomo obdelali polja, ko bomo dali kmetom orodje, ko bomo živinorejo spravili na predvojno stanje, ko bomo pozidali in pogrnili tovarne, ko bodo stekle železnice itd. Trgeda dela bo treba in precej časa bo preteklo, preden bomo vse to spravili v red. To ne bo šlo čez noč. Čudežev ne moremo delati, je dejal maršal Tito. Eno pa je gotovo: čim bolj bomo delali, prej bomo obnovili svojo domovino. Vsak par rok se pozna, vsaka ura dela nekaj prinese k skupnemu rezultatu. Zato ne smemo meriti delavnika z uro v rokah: 8 ur in nič več. Stran z demagoškimi prispevanjem reakcije: obljubljal ste nam boljše življenje, zdaj pa zahtevate tolikšno naprepanje v delu. Nič tega ne zahteva, pač pa ti to narekuje tvoja lastna korist in korist celokupnega slovenskega ljudstva. Zato je potrebno, da se naprezamo v delu, potrebno je, da tekmuje, kdo bo dosegel čim boljše rezultate.

Težave pa bodo še dolgo. Včasih je potrebna hitra pomoč. Ne smemo si priključiti dejstev, po naši domovini imamo še ljudi, ki so lačni, ki stradajo. Zadnjih je nima ženska na javnem sestanku povedala: »Imam dva otroke in sem dobila 1/2 kg moke. To je vse kar imam za v lonec.« Je pa tam bogat okraj. Ljudje morajo organizirati samopomoč, dokler v slehernem kraju ne bo pravilno stekla racionirana razdelba živil po »Navoduc«. Nič ne sme pri nas stradati zato je potrebno, da se nekoliko omejijo tisti, ki dosedaj takih omejitev še niso dosti občutili. Po drugi strani pa se tudi izogibajmo, da bi dajali živež kot miloščno, tako kot smo včasih beračem dali kos kruha. Kdor je zmožen

delo, mora delati. Pojavljajo se namreč poedinci, ki prosijo živež in podpore, delati pa se branijo. Delomržežev seveda ne bomo podpirali. Istočasno pa ne bomo stili na delo ljudi, ki delati ne marajo.

Pod okupacijo so nekateri predeli trpeli dosti več kot drugi. Ponekod imamo požgane cele vasi, izropano živino in drugo, medtem ko drugod vsega tega ni. Dolžnost tistih predelov, ki niso bili mnogo okodovani pod okupacijo je, da pomagajo tistim predelom, ki so utrpeli večjo škodo. Po eni strani je to stvar ljudstva samega, da organizira medsebojno pomoč, na drugi strani pa je to stvar oblasti, da organizirajo pravilno razdeljevanje živeža in drugih potrebščin.

Kar se ljudske pomoči tiče, nam bi morale biti za vzgled druge federalne edince. V Beogradu in po drugih mestih, se je mladina enkrat tedensko odrekla obrokom hrane, da je to šlo za pomoč opustošenim krajem. V Zagrebu so zbrali sto vagonov različne robe, hrane, obleke, pohištva itd. Pri zbiranju so sodelovale vse organizacije in vsi sloji prebivalstva. Delavci tekstilne industrije so v ta namen delali čez uro. Slavonija in Podravina sta nabrali na stotine vagonov hrane, predvsem za upošteveno Liko, ki je ena izmed tistih naših pokrajin, ki so v tej vojni največ trpele. Tudi pri nas v Sloveniji bi lahko začeli s podobnimi akcijami. S tem bi dokazali, da nam bratsko ljudstvo ni samo prazna fraza, temveč živo dejstvo.

Rekli smo, da je stvar oblasti, da organizira pravilno razdelbo med ljudstvom. Potrebni bodo razni ukrepi, ki se deloma že izvajajo. Po eni strani gre za odkup živeža, ki ga oblasti določajo za posamezne okraje, upoštevajoč pri tem potrebe prebivalstva in nabave možnosti, po drugi strani pa gre za pravilno izvedbo racioniranja živeža in industrijskih proizvodov. Nekateri zahtevajo, da bi pustili te stvari v prosti prodaji. Ker je danes pomanjkanje najnujnejših življenjskih potrebščin, principa proste prodaje nikakor ni mogoče osvojiti. Različni špekulanti bi izrabljali ljudsko stisko in uganjali črno borzo. Tisti, ki imajo denar, bi imeli vsega dovolj, delovno ljudstvo pa bi stradalo. Zato ni mogoče uvesti proste prodaje. Potrebni so odkupi dela kmetijskih proizvodov (kar bo ostalo, bo kmet lahko prodajal v prosti prodaji) po določenih cenah, ki morajo biti dovolj visoke, da bo kmet dobil plačano svoje delo in vendar ne previsoke, da jih bosta delavec in nameščenec zmogla. Treba pa se je zavedati, da si interesi kmeta in delavca ne nasprotujeta, nasprotno so ti interesi skupni. Če bo kmet oddal dovoljno količino živeža, bo delavec preskrbljen in bo z večjo požrvalnostjo prišel za delo. Tovarne bodo pogonane v tek, proizvodnja se bo dvignila in kmet se bo lahko oskrbel z obleko, z orodjem, s stroji, skratka z vsem, kar bodo ustvarile pridne delavčeve roke.

Pri vseh ukrepih, ki so v zvezi z racionalizacijo, je potrebno razumevanje in sodelovanje vsega ljudstva. Včasih kdo godrnja, ko mora dati kravo za vojsko ali za preskrbo mesta. Treba pa je pomisliti, da se moramo samo vojski zahvaliti, da danes lahko mirno obdelujemo svojo zemljo in da samo vojska nam bo obvarovala vse to, kar smo si v krvavi borbi priborili. Kar se preskrbe mestnega in ostalega prebivalstva tiče, pa velja to, kar smo v gornjem odstavku napisali. Jasno je, da pri nas danes ne sme biti lakote, ne smemo pa se tudi vdajati izobillic. Danes se moramo marsičemu odreči, saj se odrekamo zato, da bomo zgradili boljše in lepše bodočnost.

stroji, ki jih nabavi država od države dobi na račun reparacij oziroma od UNRRE (mezavzveziške organizacije za pomoč osvobodjenim deželam).

Odkup za kmetijske stroje pri zveznem ministertvu za kmetijstvo bo povezal delo vseh federalnih edinic v skupnem prizadevanju za mehanizacijo dela v kmetijstvu. skrbel bo za nabavo strojev in njihovo izdelovanje v naši državi, za nabavo pogonskega goriva in bo izdaljal splošne smernice za mehanizacijo, da se bo organsko razvijala v vsej državi.

Poleg teh kmetijskih strojnih postaj, ki jih bo organizirala in vodila država, se bodo tudi v bodoče ustanavljale strojne zadruge (kar bo važno posebno pri nas v Sloveniji), ki jim bodo kmetijske strojne postaje pomagale zlasti tudi s posojanjem in popraviljenjem strojev. Zvezno ministertvo za kmetijstvo si je postavilo obsežen delovni načrt za dvig našega kmetijstva v tehničnem pogledu. Organizacijsko delo tega ministertva bo brez dvoma prineslo veliko koristi našim stojem našega kmetijskega prebivalstva.

Traktorski tečaj na Krškem polju

Pomanjkanje vprežne živine in delovnih moči v kmetijstvu je potrebno nadomestiti s čim smotrnejšo uporabo strojev, predvsem pa je to nujno potrebno pri obdelovanju zemlje. Med štiri letno okupacijo je ostalo mnogo orne zemlje v Sloveniji neobdelane in zanemarjene. Najbolj pomoči potrebno je zapuščenno Krško polje. Zato je ministertvo za kmetijstvo v sporazumu z okrajnimi odbori OF določilo, da se bo pred tedni razpisani traktorski tečaj vršil na Krškem polju. Pri tem bodo tečajniki imeli priliko, da se temeljito priučijo traktorsko oranju, obemem pa bo s tem izorana precejšnja površina neobdelane zemlje. Po končanem tečaju bodo vozniki-traktoristi nameščeni na kmetijskih strojnih postajah, katerih organizacije je pravkar v teku, ali pa v že obstoječih strojnih združenjih, kjer pride v poštev traktorsko oranje.

V zvezi s tem obvešča ministertvo za kmetijstvo vse prijavljence iz novomeškega, ljubljanskega in celjskega okraja, da se tečaj prične 18. julija 1945 v Krškem. Vsak prijavelec naj prinese s seboj pribor za umivanje, porcije, žlico, dvojno perilo, 1 odejo in za 2 dni hrano. Stanovanje in hrana bosta brezplačna.

Za vse one tečajnike, ki so se prijaviли iz mariborskega okraja, bo poseben tečaj, ker je za tečaj v Krškem iz ostalih okrajev dovoljno število prijavljencev. Kraj in pričetek tečaja za mariborsko okrajno bo javljen pravčasno.

Izjava ministra trgovine in oskrbe o pošiljkah UNRRE

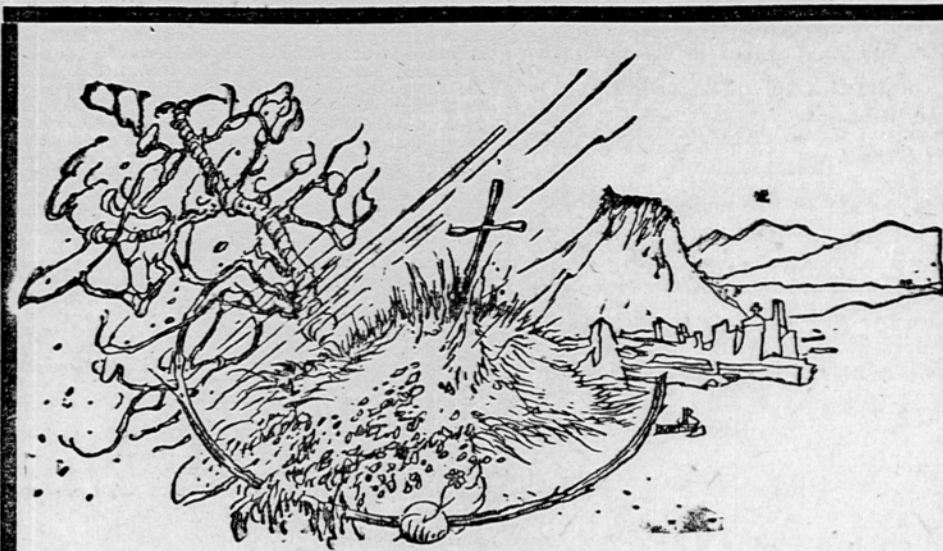
Te dni je prišel v tržaško luko prvi parnik UNRRE z živili za Jugoslavijo. Ob tej priliki je predstavnik Tanjuga zaprosil zveznega ministra za trgovino in oskrbo inž. Nikolo Petroviča, naj poča nekaj besed za domačo in tujo javnost. Minister je dejal naslednje:

»Kakor veste, je prispela v Trst prva ladja UNRRA-e, natovorjena z 6.500 tonami pšenice, 450 tonami moke, 40 tonami graha in fižola. To blago je namenjeno prehrani prebivalstva pasivnih in izmornjenih krajev severozapadnega dela naše domovine. Dosej je blago, ki smo ga dobivali od UNRRA-e, prihajalo pretežno v dubrovniško in splitsko luko, kjer smo ga morali pretovarjati na kamione in manjše ladje in tako prevažati v Hrvaško Primorje, Liko, Gorski kotar in Slovenijo. Zato je bila dosej dana omenjenim krajem le majhna pomoč. V zadnjem času je bil položaj glede prehrane v Liki, Gorskem Kotarju in Hrvaškem Primorju zelo težaven, zato smo poprosili UNRRA-o, da prične čimprej dovažati blago v Trst. Dobave preko tržaške luke niso važne samo za prehrano severozapadnih krajev Jugoslavije, temveč tudi za prehrano severnih, severovzhodnih in vzhodnih krajev. Iz Trsta moramo danes brez težav spraviti blago po železnici ne samo do Ljubljane in Zagreba, temveč tudi do Beograda, Novoga Sada in Skoplja. Zato smo zaprosili UNRRA-o, da nam pošlje čim več blaga preko Trsta. V zadnjem času so se pojavili v inozemskem tisku glasovi, češ da je Jugoslavija nesposobna sprejeti in predalati večje količine blaga in da naj UNRRA zato pošilja nekaterim deželam sorazmerno večje količine kakor nam. Če upoštevamo vedno večjo sposobnost splitskega, dubrovniškega, šibenškega in drugih pristanišč in če temu dodamo sposobnost tržaškega pristanišča, je jasno, da je Jugoslavija danes sposobna sprejeti in odpraviti vsako količino blaga, ki bi jo UNRRA poslala in da bo sposobna poslati robo v vse kraje naše dežele, če bo ugodno naši zahtevi glede povečanja števila kamionov in transportnih sredstev na splošno. Pozdravljamo prihod prve ladje UNRRA-e v Trst in upamo, da bodo odselej pristajale ladje v vse večjem številu in v vse hitrejšem tempu v Trstu in vseh drugih jadranskih pristaniščih.«

Gospodarske vesti

Učiteljska samopomoč v o. l. v Ljubljani (Franciškaška ulica 6/I), prosi vse zadrudnike Gorenjske, Štajerske, Prekmurja, Posavja, Hrvaške in Srbije, iz bližje ljubljanske pokrajine pa vse one, ki so v zadnjem času menjali svoje bivališče, da na gornji naslov sporoče zadrudni upravi svoj sedanjí naslov Zadruga posluje redno naprej in izplačuje posmrtnine. Opozorite še druge tovaršice, naše zadrudnike, na ta naš poziv.

Elektrifikacija radgonskega okraja. Radgonski okraj je bil pod okupatorjem glede elektrifikacije močno prizadet. Po osvoboditvi je prebivalstvo pričelo takoj obnovljati električne naprave. Težkoče glede pomanjkanja materiala, zlasti žice, so premagali tako, da so porabili vsak najmanjši kosček žice. Tako je v skupnem delu uspelo, da je kmetu zagorela električna luč po vsej Radgoni. Vendar se ljudske oblasti s tem še niso zadovoljile. Treba je elektrificirati ves radgonski okraj. Načrt za to elektrifikacijo je bil v kratkem izdelan. Ker je prebivalstvo pripravljeno vesstransko pomagati in bo tudi samo preskrbevalo drogeve ter izkopalne jame, bo kmetu električen tok na razpolago po vsem okraju.

ZA SVOBODO DOMOVINE SO ŽRTOVALI ŽIVLJENJE

- VETAČNIK LADO, oper. oficir Kočevskega odreda. Padel je 24. VII. 1942. Za njim žaluje Angelca, žena; Vladka, hčerka in ostalo sorodstvo.
KOMAN FELIKS-SREČO, strojevodja drž. žel. in komisar kurirske čete v štabu XV. divizije. Padel je avgusta 1944 v borbi pri Žužemberku.
KOMAN JANEZ, mizar, je umrl v internaciji v Arezji januarja 1943. Za njima žaluje rodbina: Koman, Mali, Žertuš in Bučar.
KALŠEK METKA je komaj 19 let stara padla 26. dec. 1944 pri Domžalah. Za njo žaluje: oče in mati, sestri Stana, Zinka; bratje Franc, Vilh in Janezek, Alojz in Marija ter ostalo sorodstvo.
VEHOVEC JAKOB, uradnik OUZD in član prop. odtaka OF. Padel je v dolini Kokre 27. 5. 1944. Za njim žaluje žena Franciška, sin partizan Jakob in ostalo sorodstvo.
Ing. agr. GOLOB MIRKO, član KPS je bil ustreljen 31. jan. 1944 v St. Vidu nad Ljubljano. Za njim žaluje: žena Saša s sinkom Dušanom in Olga in Mirko Golob, starši.
ZRENEC KAREL-DRAGO, borec, nam. politkomisarja. Padel je 31. 1. 1945, pokopan je v Begunjah. Za njim žaluje: Brigita Smolnikar, zaročenka; mati Marija, bratje, sestre, svakinja Franca in ostalo sorodstvo.
ZRENEC METOD, borec, je bil ustreljen v Škofji Loki 8. aprila 1945. Pokopan je v gozdu pri Crngrobu. Za njim žaluje: Franca roj. Vogelnik, žena, mati Marija, bratje Ciril, Janko, Franc, Tine, sestri Angelca in Anica ter družine Vogelnik, Zagorec, Mohorič, Govekar, Vončina in Trlej.
BERMEJ MARJAN, gimnazijec štabni kurir Dolomitskega odreda, je bil 9. oktobra 1942 umorjen od okupatorja. Za njim žaluje: Alojzija, mati; Janko, oče; Janko, bratec in ostalo sorodstvo.
GORDEVSEK KONRAD-HUGO, komandir 1. čete III. bat. Gubčeve brigade, je 20. 9. 1943 padel pri obleganju Novega mesta. Za njim žaluje tovarišica Mimi Stare in svoji v Savinjski dolini.
FLUKS JOŠKO je bil na dvorišču mariborske jetnišnice ustreljen 31. marca 1942, star komaj 22 let. Za njim žaluje rodbina: Fluks, Petrovič.
ZAGAR JOSIP-JUG, politikom. II. čete, 1. bat. Gubčeve brigade. Padel je v Jelenovem žlebu dne 26. III. 1943. Za njim žaluje žena Fani s hčerko Erno.
PERC MIRO-MAKS je padel na Vellikonem nedeljo 1945 na Vogelcah pri Idriji. Bil je podpolkovnik in načelnik OZNE za Primorsko. Za njim žaluje: oče Anton, mati Franciška, bratje Tone, Drago, Vilki, sestre Fani, Milka, Vida, zaročenka Zorka, svak Slavko, svakinja Gizela, nečaki Marjan, Tonček, Milivoj, Borut, Vidka in ostalo sorodstvo.
MASELJ JANEZ-LADO, komisar centralne tehnike »Triglav«, je padel 16. 6. 1944, pri Borovcu. Za njim žaluje: žena Franca, sinova Ladko in Janek, oče, mati, sestre Julka, Melita, Tončka, Slavka ter ostalo sorodstvo.
AZMAN METOD, borec, je padel 22. 1. 1944. Njegovo truplo počiva v Železnikih. Za njim žaluje: starši, sestra, nečakinja in ostalo sorodstvo.
ZRIMSEK PAVLE, je 10. aprila 1945 preminul v Dachau-u, njegov sin ZRIMSEK FRANCE pa je bil ubit 26. avgusta 1944. Za njima žaluje: Ivana, žena; mati, Janez, Pavle, Rajko, sinovi oz. bratje, Mara, Franca, Elka, hčere oz. sestre ter ostalo sorodstvo.
PAHOR FRANČ, je 21. februarja 1945 umrl v internaciji v Dachau-u. Za njim žaluje: Marija, soproga; Drago, Jože, Franjo, Branko, sinovi; Ruža, hčerka ter ostalo sorodstvo.
FAIN LUDVIK je 12. II. 1945 v Frankolovem pri Celju umrl po zverstaskem mučenju od okupatorjev. Za njim žaluje: žena Marija, Slavka, Ludvik in Mirica, otroci; mati, bratje in sestra ter ostalo sorodstvo.
POLAJNAR ZINKA roj. KRONEGGER, učiteljica na Dolžu, borka 1. bataljona Gradnikove brigade, je padla v borbi dne 30. 9. 1943 pri vasi Hrib na Primorskem. Za njo žaluje: Gene, mož, Alojz in Terezija Kronegger, starši; Karko, Lojzica in Sonja, brat in sestri ter ostalo sorodstvo.
DEBEVC IVAN, ustreljen od fašistov dne 27. 9. 1942, DEBEVC BINE, 20-letni borec, je padel v marčevski ofenzivi 1943 na Ključu GREGORIN NACI, terencec, star 22 let, ubit na Brezovici 1. maja 1944 in JAKOMIN FRANČ, terencec, umrl v internaciji 19. 3. 1945. Za njimi žaluje hčere Korenove z rodbinami in ostalim sorodstvom.
ZUPANC OSKAR, obveščevalec II. divizionu artilerije XV. divizije. Padel je 10. decembra 1943. Za njim žaluje družina Zupane in ostalo sorodstvo.
RAJNER ALJOŽIJ, učitelj. Umrl je v Dachau-u 30. 4. 1945. Za njim žaluje: Minka, žena; Lelja, Nevenka, hčerki; oče in mati, sestri in brat in ostalo sorodstvo.
JERICI TONEČEK, je umrl, zadet od zločinske roke okupatorja, star komaj 22 let. Za njim žaluje: France, oče; Lojze, Renato, brata; Ana, Karla, Marija, Franca in Angelca, sestre ter ostalo sorodstvo.
SUBAN DAVORIN-MARTIN, je padel v Volčah pri Tolmini 6. jan. 1945. Za njim žaluje: Anton, oče; Katarina, mati; Milena, sestra.
URŠIČ ANTON, terencec, član Kr. NOO. Umrl je v internaciji v Litomercah na Češkem 7. aprila 1945. Komavec Franc, Staro selo 33, za Kr. NOO.
VRHUNEC OTO-BLAŽ, komandant škofjeloškega odreda. Padel je 5. 4. 1945 pri Topolih v Selški dolini. Za njim žaluje: Anica, žena; sinček Tone, sestri Elza in Danica ter ostalo sorodstvo.
KOKOL JOŽE, borec, je padel februarja 1945 ob priliki masovne justifikacije v Frankolovem pri Celju. Za njim žaluje: Vera, žena; Ivan in Uršula, starši; Viktor, Vilh, brata; Ida, Hanca, Mici, Rosa, sestre in ostalo sorodstvo.
GRUM STANKO, uradnik kem. tovarne, je na posledičnem mučenju v Jasenovcu podlegel poškodbam. Pokopan je v Buhinjcih. Za njim žaluje sestre, brat in ostalo sorodstvo.
Ing. GRŽINIČ ZORKO-ALBIN, je umrl 28. maja 1945 v Alachu. Za njim žaluje: Marija roj. Glavič, soproga; Alenčica, hčerka; Ana, mama; Marko, oče; Ivo, Vladimir, Svetozar, Davorin, bratje; Draga, Zdenka, sestri in ostalo sorodstvo.
VIŽJAK ADOLF, upravnik Bratovske skladišnice, je umrl v Dachau-u dne 10. marca 1945. Za njim žaluje: Branka roj. Hočevar, žena; Nevenka, hčerka; Uroš, sin in ostalo sorodstvo.
ZIDAR MATIJA, borec, član Narodne zaščite. Padel je 7. decembra 1944 na Dolgi njivi pri St. Lovrencu. Za njim žaluje: Klara, žena; oča, sestri Lenka in Slavka in nečakinja Mari.
OBREZA IVAN, gostilničar v Novem mestu, je padel, zadet od zločinske nemške roke. Njegovo truplo počiva na mestnem pokopališču v Ločni. Za njim žaluje: rodbina Obreza iz Novega mesta.
POGAČAR JOŽE, star 30 let, je padel 3. marca 1945 na Putehova pri Trzinu. POGAČAR MARKO, komandir II. čete, 3. bataljona Jeseniško-Boh. odreda, star 23 let, je padel 29. 9. 1944 na Bohinjski Bell, POGAČAR MATEVŽ, kurir v Bohinju, star 18 let, je padel 29. 1. 1945 pri Svetem Janezu. POGAČAR JAKOB, deserter švabske vojske, je bil ujet in 16. junija star komaj 25 let umrl v Hamburgu v logorju. Za njim žaluje žena Franca in hčerka Dragica, vse štiri sinove pa objokuje mati Johana, sestre, bratje in ostalo sorodstvo iz Krnice, Gorje pri Bledu.
KOŠ JERNEJ, član Kluba oamskih frizerjev, gospodar in tehnični vodja, je padel za svobodo. — Klub damskih frizerjev.
JEVEC ANDREJ, predsednik terenskega odbora O. F. na Brezovici, je umrl v internaciji v Natzwellerju 8. maja 1944. Za njim žaluje: Nana, žena ter ostalo sorodstvo in prijatelji.
BARLE JOŽE, borec, rajonski gospodarski referent, je padel na Dolgi njivi pri St. Lovrencu dne 2. 12. 1944. Za njim žaluje: Jože in Ana Barle, starši; Anica, sestra; Stanko in Albin-Zoran, brata.
PODOBJ MARJAN je padel v Prosci pri Babni gori dne 4. II. 1943. Za njim žaluje: Marija, mati; Stanko in Viktor, brata; Poldi, Mimica in Verica, sestre in ostalo sorodstvo.
DEZELAK EDITA roj. ŠIMENC je 3. 12. 1943 preminila kot žrtev okupatorja. Pokopana je v Šmarjeti pri Rimskih toplicah. Za njo žaluje: Franjo, soproga; Antonija Šimenc, mati in ostalo sorodstvo.

ŠIRITE TISK Osvobodilne fronte!

